

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1 9 6 6
6. ÉVF.

I
S Z Á M

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR
ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
BUDAPEST

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és
Dokumentációs Központ

T á j é k o z t a t ó j a

1966 6. évfolyam 1. szám

T A R T A L O M

Oldal

Az Országos Orvostudományi Könyvtár 1965. évi jelentése ..	3
ARATÓ Lászlóné: Egyéb dokumentumok gyűjtéseinek terve a kaposvári Megyei Kórház orvosi könyvtárában	18
PATAKY Lászlóné: A szőnyi betegek könyvtárának kapcsolata egy gőteborgi könyvtárossal	23
TORDAY Aliz: Az orvosi könyvtár és az orvosi szakirodalom népszerűsítése	32
FEHÉRVÁRI Tiborné: Az orvosi könyvtárak statisztikai adatszolgáltatásai	43
TORDAY Aliz: Tizenöt vélemény	56
KIS TÖRTÉNETÜNK: ... és a tizenhatodik	60

V I T A

VERES PÁL: Nem a sokjegyű számokon múlik	61
Az Országos Gyarapodási Jegyzék szakrendszere	65

S Z E M L E

LUSZTIG Gábor: Tudományos kutatás lehetőségei kórházakban.	71
A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve X.	76
K Ö Z L E M É N Y E K - H I R E K	80

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő:

dr. Székely Sándor

Szerkesztő:

Torday Aliz

Szerkesztőség:

Országos Orvostudományi Könyvtár

és Dokumentációs Központ

Budapest, VIII.

Szentkirályi utca 21.

Telefon: 343-736, 343-788

Jelen számunk munkatársai:

Dr. ARATÓ Lászlóné a Budapesti Megyei Kórház orvosi könyvtárosa,

Dr. PATAKI Lászlóné a szőnyi Járási Kórház orvosi könyvtárosa,

TORDAY Aliz és Dr. FEHÉRVÁRI Tiborné az Országos Orvostudományi Könyvtár munkatársai, Dr. LUSZTIG Gábor a kecskeméti Megyei Kórház főorvosa, az orvosi könyvtár orvostanácsadója.

Felelős kiadó: Dr. Székely Sándor

Példányszám: 500 - Irtéjedelen: 8,4 /A/5 1977

66.889 Bács-Kiskun megyei Nyomda Vállalat Rotatüzeme, Lajosmizse

I. Általános jellemzés

1965-ben két tonnivaló állt kionelt feladatként az OOKDK munkatervének középpontjában. Az egyik: a szakkönyvtári hálózat erősítése, munkájának fejlesztése, hogy ezáltal jobban el tudja látni legfontosabb feladatát, az egészségügyi dolgozók szakirodalommal való ellátását és szakirodalmi tájékoztatását. A másik: az előző évben lezajlott szakmai felülvizsgálat eredményei, tapasztalatai és javaslatai alapján végrehajtani magában az OOKDK-ban bizonyos átcsoportosításokat és racionalizálásokat, hogy az adott létszám és anyagi körülmények mellett is fejleszteni tudjuk tevékenységünket.

Ami a szakkönyvtári hálózat helyzetét és fejlődését illeti, erről "A hálózati munka" c. részben lesz szó. A szakirodalommal való ellátás tekintetében 1965-ben elég jelentős javulást sikerült elérnünk. Mig 1964-ben 6677 folyóirat évfolyamra fizettek elő a hálózatunkba tartozó könyvtárak, addig 1965-ben az előfizetett folyóiratok száma 7326 volt. A gyarapodás tehát 659 folyóirat, közöttük 35 olyan, amely addig nem járt az országba. Ezek csak a tőkés országokban megjelent folyóirat-rendelés adatai, a szocialista országokból megrendelt folyóiratokra vonatkozóan adataink nem egészen pontosak, mert ezeknek a megrendelése szabad, vagyis nem áll ellenőrzésünk alatt. A szocialista országokból - és elsősorban a Szovjetunióból - rendelt folyóiratok száma évről-évre növekszik, a növekedés azonban nem nagymértékű. Ennek - véleményünk szerint - az az oka, hogy az idősebb orvosgeneráció tagjai közül /és ennek a generációnak van ma a legnagyobb folyóirat igénye/ kevesen olvasnak oroszul.

Ami a folyóirat-irodalom választékát illeti mintegy 1500 féle orvosi folyóirat jár a hálózatunkba, az körülbelül a fele annak a folyóirat választéknak, amelyet a nemzetközi dokumentációs irodalom "értékesnek", tehát beszerzendőnek minősít. Mindazonáltal megállapíthatjuk, hogy 1965-ben lényegében hi tudtuk elégíteni a folyóiratok beszerzése tekintetében az igényeket. A fejlesztés általánosan valószínűsíti, hogy 1965-66-ban valamelyes devizakeret emelést sikerült elérnünk és arra számítottunk, hogy 1965-ben is tudunk a Kultura. Külkereskedelmi Vállalattól az évről-évre bekövetkező drágulás fedezésére bizonyos devizaösszeget kapni. Ez azonban nem sikerült, úgy hogy a drágulás következtében előálló devizakeret túllépés fedezésére az Egészségügyi Minisztériumhoz kellett fordulnunk. A minisztérium a saját devizakeretéből engedte át a szükséges összeget.

Az 1965. évi devizagazdálkodás már felvetette a következő évek súlyos problémáját: az évről-évre bekövetkező jelentős drágulás miatt folyamatosan csökken majd az évről-évre megrendelhető nyugati szakirodalom. Az orvosi szakirodalommal való ellátását ilyen körülmények között csak úgy lehet majd biztosítani /amely elsősorban a jelenlegi színvonal fenntartását és csak másodsorban az egyébként szükséges fejlesztést értjük/, ha a devizáért beszerezhető szakirodalom túlnyomó részét egy vagy néhány központban /pl. az OECDE + az egyetemek könyvtárai/ koncentráljuk, ahonnan azután reprográfiai /gyorsmásoló/ eljárásokkal juttatjuk el az igénylőkhöz.

Ezen elgondolásról - az Egészségügyi Minisztérium illetékes osztályával történt megállapodás alapján - egy javaslatot készítettünk, amelyet 159 vezető állású orvosnak küldtünk meg véleményezés céljából. Pontosan 60-an válaszoltak, a válaszolók túlnyomó többsége helyesli a javaslatot, sokan támogatnak azonban egy ilyen dokumentációs üzem működtetésének a nehézségeire is. A válaszolók többsége ugyanakkor leszögezi: továbbra is szükség van arra, hogy a legszükségesebb folyóiratokat eredetiben kaphassák meg.

E közvéleménykutatást követően kidolgoztuk egy, az OOKDK és a BOTE folyóiratállományára támaszkodó, központi reprográfiai bázis tervét.

A szakkönyvtári munka további fejlesztése - a szakirodalommal való ellátás reprográfiai megvalósításától függően - változtatlanul napirenden tartja egy korszerű szakkönyvtári központ létrehozását. Ilyen szakkönyvtári központja a többi szakmának már van. A megfelelő volumenű központi orvosi könyvtár létrehozásának feltétlen szükségességére az 1964-ben végzett szakmai felülvizsgálat is rámutatott és megállapította, hogy amíg ezt létre nem hozzák, addig jelentősebb fejlődésre az orvosi szakkönyvtárügy területén aligha lehet számítani.

1964-ben valamennyi orvosnak kiküldött kérdőívekre beérkezett mintegy 5000 válasz. gépi feldolgozása megtörtént és megkezdődött a beérkezett válaszok értékelése is.

Fenntartva az orvosi szakkönyvtári központ megvalósítását elrendelő 24/1960. Eü. M. sz. utasítás koncepcióját, kidolgoztuk egy olyan orvostudományi központi könyvtár igényének a tervét, amely az OOKDK-t és a BOTE központi könyvtárát egy épületben elhelyezve, eleget tudna tenni az idézett rendelkezésben előírt feladatoknak. Ebben a könyvtárban 400 egyetemi hallgató és 300 orvos számára volna olvasóhely. Korszerű felszerelésével, folyóirat- és könyvállományával nem csak a BOTE keretében működő orvosok szakirodalmi ellátását biztosíthatja, hanem a fővárosban dolgozó orvosok is közvetlenül igénybe vehetnék.

A könyvtár terveiről többször tanácskoztunk a BOTE vezetőivel, akik teljes mértékben helyeslik egy központi orvosi könyvtár építését. A számítások szerint az új könyvtár felépítése és berendezése kb. 16.5 millió Ft-ba kerülne.

Az 1964-ben végzett szakmai felülvizsgálat javaslatai közül kiemeltnek tekintünk néhány fontosabb, az OOKDK munkájának javítására vonatkozó racionalizálási javaslatot. A szervezési-módszertani csoport egy osztályvezetővel megvalósítottuk, módszertani és hálózati osztállyá alakítottuk. A bibliográfiai osztályt és a tájékoztató osztályt egy osztályba integráltuk.

lyá vontuk össze, vezetésével a bibliográfiai osztály vezetőjét bíztuk meg. Az utóbbi intézkedés 1965-ben még nem éreztette hatását mivel az egyesítést csak később kezdtük végrehajtani.

Zavarba a munkát az, hogy a korai összevont állomány statisztikai vizsgálat megállapította, hogy könyvtárunk két helyiségének földszintjén és emeletén is a hálózati kiépítését. Ez jóformán az egész épület átrendezésével függ össze, nem beszélve arról, hogy ellenőrzési és felügyeleti problémáink ezzel még súlyosbodnak és az a végéig nem sikerül biztosítani a megfelelő állományunk szisztematikus használatát.

Munkánk általános jellemzőinek összefoglalásaképpen megállapíthatjuk, hogy az JOKIM tevékenysége 1965-ben lényegében azonos szinten mozgott az előző évről. Az egyedi szolgáltatás lényegében azonosan voltunk /létszám és költségvetés/ az előző évvel. Sokkal többre megállapítottunk olyan tervek készítését, amelyek a megvalósításuk esetén - tevékenységünk jelenléte teljesítését tenné lehetővé.

III. A hálózati - működési munkák

Az osztály két munkatársának 3-3 hónapos tartó betegsége /összesen 176 munkanap kiesés/ befolyásolta az ütemterv betartását, az éves terv teljesítése azonban nem sokban marad el a tervezettől.

Az ellenőrző kiszállási napok tekintetében nincs elmaradás: 110 tervezett kiszállási nappal szemben a kiszálláson töltött napok száma: 109. A teljesített kiszállási alkalmak száma 66 a tervezett 81-el szemben. Tapasztalatcsere céljából ezenkívül négyen 10 alkalommal 10 napot töltöttek kiszálláson.

Az instruktorok meglátogattak minden budapesti és vidéki alközpontot, az országos intézetek közül 9-et.

1. A könyvtári munka eredményei és hiányosságai a hálózatban

- új könyvtárhelyiségbe költözött 9 könyvtár /Dunaújváros, Sopron, Baja, Karcag, Békéscsaba, Eger, Gyöngyös, Parádfürdő és Nyíregyháza egy-egy gyógyintézményének könyvtára/

- új könyvtárhelyiség építését ill. átalakítását elkezdte 7 intézmény /Győr, Veszprém, Pincehely, Ujszeged, Orosháza, Vásárosnamény és a Pest megyei kórház/
- jelentős létesítmény a BOTE Központi Könyvtárának kezelésében megnyitott 140 személyes diákolvasó /Bp. VIII. C1181 ut. 23./
- a könyvtárak létszáma 9 fővel bővült /Veszprém, Keszthely, Zalaegerszeg, Kécskemét, Zalaosa, Békéscsaba, Miskolc, Salgótarján, Pépa/ - egy 3 órás, a többi részfoglalkozásu,
- új berendezést kapott 10 könyvtár, ezek közül 6 teljes butorzatot, 3 polcot, 1 mikrofilm leolvasó készüléket, 1 könyvtár új polcot, 1 mikrofilm leolvasó készüléket szerzett be /Dunapalota, Győr, Sopron, Székesfehérvár, Kalcosa, Gyula, Agárd, Balassagyarmat, Parádafürdő, Nyíregyháza Bp. 22./
- új szolgáltatás vezetett be 5 könyvtár: a Székesfehérvári Kórház könyvtára értesíti az orvosokat új beszerzéséről és teljes állományának katalógusát és megküldte az orvosoknak; Kécskemét megyei KCH állított fel; a Tétényi-uti Kórház elkészítette a hálózati könyvtárak hiánykatalógusát; a miskolci /Szentpéteri Kapu/ kórház könyvtára kiadja új szerzeményekről, életéről, munkájáról, felvilágosítást adó periodikáját; a Székesfehérvári Kórház letálas kimenetelt életéről és irodalomtörténeti gyűjteményével tárja fel
- szakképzés terén: 1965-ben képzést szerezett 37 fő, képzés alatt áll 32 fő. tanfolyamra jelentkezett 15 fő.

A létszágtalan fejlődés bemutatása mellett meg kell említeni a következő hiányosságokról. A 9 új helyiséget kapott könyvtárral szemben áll legfeljebb kétszer annyi gyógyintézmény, melyben könyvtárhelyiség egyáltalán nincs, az állomány különböző helyiségekben áll, olvasási lehetőség nincs. Ezek többnyire kis állománnyal bíró intézmények. Amellett ki kell említeni, hogy az ellátáshoz kijelölt szentesi megyei kórház még

mindig nem oldotta meg az orvosi könyvtárhelyiség problémáját. Ez az egyetlen alközpont, amely emiatt alközponti feladatainak megfelelően eleget tenni nem tud és ez lassítja az orvosi könyvtári munka más megyékhez hasonló kibontakozását. Nem könyvtári célra is használják a könyvtár helyiségét a makói, hódmezővásárhelyi, békéscsabai, a Tétényi uti kórházban. Más munkára használják fel a könyvtárost a debreceni, pécsi stb. kórházakban. Ezek a helyi adottságok okozzák, hogy a hálózat fennállásának ötödik évében a könyvtárak egy része kulturált körülmények között többféle szolgáltatásban részesíti olvasóit, másik része még mindig az alapvető munkákkal küzd. Így pl. Kecskeméten, Békéscsabán, Budapesten az István Kórházban, a Debreceni Orvostudományi Egyetem hálózatában még csak 1965 folyamán fejezték be a teljes állomány leltározási munkáit, egyes helyeken még mindig csak gazdasági alileltár van.

Az újonnan létesült könyvtárakon kívül mind helyhiánnyal küszködnek. Megnehezíti a hálózati munkát a könyvtárosok /nem egyszer az általunk kiképzettek/ személyének változása /Jászberény, Karcag, Sopron, Miskolc, Fehérgyarmat/. Az új könyvtárosokat újra és újra be kell tanítani.

Nem mutatkozik fejlődés a Budapesti Tanács orvosi szakkönyvtári hálózatában. A munkát gátolja az a körülmény, hogy az István Kórházban megüresedett könyvtárvezetői állást nem töltötték be, pedig ez a könyvtár a fővárosi tanácsosi hálózat vezető alközpontja. Nem javította a hálózat munkáját az sem, hogy az Uzsoki utcai Kórház könyvtárát alközponttá szervezték át, hogy ezzel tehermentesítsék a Péterfy S. utcai Kórházban működő alközpontot, amelyhez valóban túl sok tagkönyvtár tartozott. Az új alközponthoz azonban nem nevezték ki megfelelő könyvtárvezetőt, így az átszervezés formálissá vált, a hozzá tartozó tagkönyvtárak irányítás nélkül maradtak.

A négy orvosi egyetem központi könyvtára közül Budapesten a könyvtár helyiségeiben folyó belső átalakító munkák, Pécsen pedig az egyetem elméleti tömbjének kialakításával kapcsolatos bontási munkák /ebben az épületben van a központi könyvtár/ okoztak gyakorlatilag az egész évben jelentős zavarokat, és

gátló körülményeket. A SZOTE és a DOTE Központi könyvtárai lényegében a tavalyi keretek között működtek.

1964. decemberében küldtük szét alközpontjainknak a tagkönyvtárakra vonatkozó ügyrendmintákat azzal az utasítással, hogy azokat juttassák el tagkönyvtárainknak és a minta alapján készíttessék el mindegyikkel saját ügyrendjét. 1965 folyamán az instruktorok részben helyben adtak instrukciókat, részint alközponti értekezleteket tartottak az ügyrendek megbeszélése céljából. Ismeretlen az értekezleteken a tagkönyvtárakat kezelők 95 %-a megjelent. Az ügyrendeknek az AKT-k által történő jóváhagyására 1966-ban kerül majd sor. Kivétel Zala megye, ahol a jóváhagyás már megtörtént.

Pécsett tartottunk egy tapasztalatcsere értekezletet, amelynek tárgya az Egyetemi Könyvtárak a Baranya megyei orvosi könyvtárak számára nyújtott segítsége volt. Az értekezleten részt vett a FOTE és az OOKDK munkatársain kívül a megyei kórház igazgatója és a Baranya megyei orvosi könyvtárak vezetői. Az értekezlet konklúziója: az egyetemi könyvtár nagyobb állomány és szakképzett személyzet birtokában komoly segítséget tud nyújtani a területi könyvtáraknak, ez azonban olyan többlet feladatokat ad, hogy az egyetemi könyvtár területi alközponti feladatokat folyamatosan és szervezeten csak akkor teljesíthet, ha ahhoz munkaerőt is kap.

2. Képzés és továbbképzés

a/ Befejeztük az 1962-ben Budapesten és Pécsett indított esti, ill. levelező középfoku tanfolyamainkat. Államvizsgát tett 32 hallgató. Folytattuk pécsi levelező szakosított és budapesti levelező tanfolyamainkat. A résztvevők száma: 39.

b/ Összeállítottuk, lektoráltattuk és megjelentettük "Könyvtári alapismeretek orvosi könyvtárosoknak" című tankönyvünket, amelyet elsősorban alapfoku tanfolyamainkon akarunk tankönyvként felhasználni. A jegyzet megjelenésére körlevélben hívtuk fel könyvtárosaink figyelmét. Azonban nem szerveztük meg a tervezett alapfoku tanfolyamokat. Oka a tananyagként felhasználandó jegyzet késői megjelenése és költségvetési tényezők.

c/ Két továbbképző előadást tartottunk:

- Szentmihályi János: Az orvosi dokumentalisták képzése az NSZK-ban
- Kelemen Károly: A gyógyszerkutatás kérdéseiről.

A továbbképző előadásokon mintegy 60 budapesti orvosi könyvtáros vett részt. Elmaradt a második félévre tervezett két előadás. Okai: a statikai vizsgálat következtében átrendezett épületben nem maradt a hallgatók számára megfelelő helyiség.

d/ Két módszertani utmutatót állítottunk össze.:

- Torday Aliz: "Az orvosi könyvtár és az orvosi szakirodalom népszerűsítése"
- dr. Fehérvári Tiborné: "Az orvosi könyvtárak statisztikai adatszolgáltatásai" címmel.

Tartadik tervezett utmutatónk az anyaggyűjtés befejezéséig jutott el, megjelenésére 1966-ban kerül sor.

Az év folyamán aktuális kérdésekről 6 körlevelet intéztünk a hálózatunkban működő könyvtárosokhoz.

c/ Elkészült "Az Orvosi Könyvtáros" 1965. évf. 1-4. számának és az 1966. évf. 1. számának kézírata. Megjelent az 1964. 3.4 és az 1965. évf. 1. és 2. száma.

3. Egyéb hálózati vonatkozású munkák

a/ A folyóirat- és könyvmegrendelés célját szolgáló devizakeret elosztását ebben az évben is az Országos Orvostudományi Könyvtári Tanács /OOKT/ vitatta meg. Az 1966-ra szóló keretek meghatározása még nehezebb volt mint eddig, mert a Kultura Külker. Vállalat az előrelátható drágulásokra a globális keret 20 %-os tartalékolását rendelte el, tervhivatali döntésre hivatkozva. Az I. részben említettük azt a fejlődést, amelyet a devizás folyóiratok megrendelése tekintetében 1964-ről 1965-re elértünk. A csökkentett keretekből a hálózat 1966-ra 6471 folyóirat évfolyamra tudott csak előfizetni, vagyis a csökkenés 1965-ről 1966-ra 855 folyóirat. Ez azt jelenti, hogy egy-

csökkentés elvértettük azt a növekedését /659 folyóirat/ amit 1965-ben elértünk, és a hálózati új folyóiratok száma kb a 3 évvel ezelőtti szintre esett vissza. Emellett azonban tényként még azt is meg kell állapítani, hogy a hálózati könyvtárai a rendelkezésükre álló csökkentett devizakeretet főleg folyóirat megrendelésre használták fel, könyvek rendelkezésre az 1965-ben könyvrendelésre felhasznált devizakeretnek csupán kb 1/4 része maradt. Még a folyóiratok csökkenésénél is súlyosabb csökkenés várható tehát az 1966-ban esedékes könyvbehozatal tekintetében.

Az 1964. évről szóló beszámoló jelentésünkben megemlítettük, hogy a folyóiratok rendelkezésének a növekedése összefügg a könyvtári hálózat fejlődésével, hiszen az igények felkeltése, az olvasási kedv fokozódása nem kis mértékben a könyvtári munkától is függ. Most az igények jelentkeztek és egyre követelőzőbbé válnak. Az igények kielégítése azonban az eddigi módszerrel úgy látszik már nem lesz lehetséges a közel jövőben.

Az igények kielégítésére - amint arról már az előző részben írtuk - dokumentációs módszerek kifejlesztésére van szükség.

Ígik az központilag megtörténik, az egyes könyvtáraknak kell nagyobb erőfeszítéseket tenniük a könyvtárközi kölcsönzés továbbfejlesztése, folyóirat körözés valamint egyszerű tájékoztató szolgáltatások bevezetése terén.

Központi mikrofilm szolgálatunk - amely a könyvtárközi kölcsönzés részbeni pótlását célozza - 1965-ben nem teljesítette a tervét és jelentősen elmaradt az előző évben elért eredménytől. Míg 1964-ben 14.683 mikrofilm kockát készítettünk, 1965-ben csak 6.595-öt. Ennek a BOTE központi könyvtárában folyó építkezési munkálatokban leljük az okát: a könyvtár anyagából származott 1964-ben a mikrofilmezendő anyag nagy része, 1965-ben ezt az anyagot nem tudtuk fotózni, főleg az OOKDK könyvtárában lévő anyagot használtuk. A BOTE viszont, mivel nem lehetett a cikketek ott mikrofilmre venni, lehetővé tette a folyóiratcikkek kikölcsönzését, ami elől - amíg mikrofilmezési lehetőség volt - elzárkózott.

b/ A KMK-val és a KMK módszertani munkabizottságával folyamatos kapcsolatot tartottunk fenn. A módszertani munkabizottság megbízásából két tanulmányt készítettünk: "A módszertani szolgáltatások hasznának értékelése az orvosi könyvtári hálózatban" és "Az orvostudományi könyvtári hálózat helyzete és perspektívái" címen. Ugyancsak a módszertani munkabizottság számára elkészítettük az OOKDK 1966. évi módszertani munkatervét az általuk megadott szempontok szerint. Felkérésükre írásban véleményeztük az ELTE könyvtár nemzetközi csereszolgáltatásának nyilvántartását és a könyvtárosok és dokumentalisták tájékoztatói szolgálatait és igényeit vizsgáló kérdőív-tervezetet.

A KMK felkérésére a könyvtáriközi kölcsönzés megújítása céljából 368 kérdőívet küldtünk ill. a tájékoztatót 32 kérdőívet a KMK-nak továbbítottuk.

c/ Központi könyv katalógusunkba besoroltunk 5066 katalóguskartont. Központi folyóirat katalógusunk számára 185 bejelentés alapján 2640 folyóirat kartonját készítettük el. Az Országos Gyarapodásjegyek számára hálózati könyvtáraink új könyvbeszerzéseinek beküldött katalógus kartonjait kijavítottuk, szakoztuk, kódoltuk és eljuttattuk az OOKDK megfelelő osztályára. A feldolgozott katalóguskartonok száma 6184.

d/ Az év elején ellenőriztük és összeállítottuk 358 könyvtárunk beküldött statisztikai jelentését. Az év végén 442 könyvtárnak küldtünk 1966-ra vonatkozó statisztikai jelentésnyomtatványt körlevéllel és a vonatkozó módszerbeni utasítással együtt.

III. A dokumentációs tevékenység

A dokumentációs osztály 1965. szeptember 1-én, az addigi bibliográfiai és tájékoztatói osztály összevonásával alakult meg. Az új osztály zökkenőmentes tevékenységét hátráltatta, hogy a régebbi két osztály munkatársai közül négy eltávozott az Intézetből, egy pedig máshol nyert beosztást. A helyükbe felvett fiatal munkatársak minden igyekezetük ellenére sem pótolhatták még a régieket.

Holt nélküliséget okoz a kiadványok megjelentetése tekintetében az, hogy a sokszorosító üzemben a nyomdai átfutás ideje tovább hosszabbodott; egy-egy kiadvány sokszorosítása jelenleg 8-9 hónapot, sőt még hosszabb időt vesz igénybe.

Megállapítottuk, hogy az Index Medicushoz hasonló gyógyszerészeti kiadványt sehol sem jelentetnek meg, holott erre véleményünk szerint szükség volna. E nézetünket megerősítette az Országos Gyógyszerészeti Intézet külföldi konferenciákon szerzett tapasztalata. Ezért javaslatot dolgoztunk ki egy angol nyelven megjelenő "Index Pharmaceuticus" c. kiadvány szerkesztésére és kiadására. A szerkesztést Magyarországon végeznénk, a kiadásról - elsősorban valutáris okokból - egy nyugati kiadónak kellene gondoskodni, a Kultura Folyóirat és Könyv Külkereskedelmi Vállalaton keresztül. Az erre vonatkozó javaslatunkat kidolgoztuk és a Kultura a tárgyalásokat folyamatba tette. A fentiekről az illetékes főhatóságokat tájékoztattuk.

Az osztály bibliográfiai tevékenysége az alábbi volt:

Az 1965-ben megjelent és nyomdába adott kiadványok:

	Megjelent	Nyomdába adva
1. Magyar Orvosi Bibliográfia	1961-62. évi név- és tárgymutató 1964. 3, 4. sz. 1965. 1, 2. sz.	1965. 3-4, 5. sz.
2. Hungarian Medical Bibliography	1963. évf. /két kötetben/	1964. évf. /két kötetben/
3. Retrospektív /1945-1960/ bibliográfiák	a/ Onkológia b/ Kórtan- Kórszövettan c/ Traumatológia- Ortopédia-Plasztikai Sebészet d/ Igazságügyi Orvostan e/ Endokrinológia f/ Mikrobiológia	a/ Kardiológia b/ Anatomia-Szövet- tan-Fejlődéstan c/ Csecsemő és Gyermekgyógyászat d/ Előtan-Kórtan

Összeállította: Gyógyszerészeti Bibliográfia

4. Egyéb bibliográfiák: Kórházi fertőzések
/latrogén ártalmak/

Összeállította: Geriatria válogatott bibliográfia

5. Az említett bibliográfiákon kívül az osztály megjelentette, illetve nyomdába adta az alábbi tájékoztató kiadványokat:

a/ Tuberkulózis és Fül-Orv.-gyászat. Referáló Szemle	1963. 3,4.sz. 1964. 1,2.sz.	1964. 3,4.sz.
b/ Anaesthesiologia és Referáló Szemle	1964. 3-4.sz. 1964. Suppl. 1965. 1-2.sz.	1965. 3,4.sz.
c/ Gyógyszerészeti és Gyógyszerterápiás Dok. Szemle	1964. 1,2. 3,4.sz.	1965. 1,2,3.sz.
d/ Rheumatológiai és Balneológiai Referáló Szemle	1964. 1,2.sz.	1964. 3-4.sz. 1965. 1-2.sz.
e/ Testnevelés és Sportegészségügyi Ref.Szemle	1965. 1,2,3.sz.	1965. 4.sz. 1965. 9-10.sz.
f/ Novitates /Orvos. folyóirataikkal válogatott kurrens jegyzéke/	1965. 1,2,3-4, 5-6,7-8.sz.	1965. 9-10.sz.
g/ Tájékoztató a megjelenő orvosi könyvekről	1964. 4.sz. 1965. 1,2,3.sz.	1965. 4.sz.

Az osztály tájékoztató tevékenységének mérőszámai:

	I. 1964	II. 1965 terv	III. 1965 tény
1. Tájékoztatót kértek, ebből elsődleges témabibliogr. referenzs	1767 591 1176	1800 600 1200	2242 439 1803
2. Szolgáltatott elsődleges témabibliográfia	591	600	439
3. Szolgáltatott másodlagos témabibliográfia	1540	1500	1073
4. 2. és 3. összesen:	2132	2100	1512
5. Szolgáltatott fordítások	3336	3300	2601
6. Az elsődll.témabibl.kérésekre megadott bibl.adatok száma	14885	15600	8649

7. Átlagosan egy-egy témabibl.-hoz megadott tételek száma	25.1	26	19.7
8. Új forrítások db, száma	339	300	235
" " old. "	4103	3000	2528
9. Kiküldött referátumok db.sz. /Med.Ref.Zsurn.-hoz/	1272	1300	1277
Ebből megjelent:	900	-	1070
10. Hányféle kiadványt adott ki az OOKUK	15	21	18
11. Kiadványok kötettszáma /össz./	16610	27340	18500
12. Megjelent retrospektív bibl. tétele száma	713	-	17357

Az 1965 évi tervtől a kiadványokat illetően részben azonosítás, részben nyomdai okokból több ízben ol kellett térnünk. Nem jelent meg az Onkológiai Ref.Szemle, a Szemészeti Bibliográfia; a Gyógyszerészeti retrospektív bibliográfia kézirata elkészült. Viszont elkészült az Anatómia-Szövettan-Fejlesztés, Élettan-Kórélettan, Csecsemő- és Gyermekgyógyászat. 1965-től a Magyar Orvosi Bibliográfia 2 havonta jelenik meg.

A Medicinskij Referativnij Zsurnalhoz kiküldött referátumaink száma kb. azonos az előző évivel, a megjelent referátumok száma azonban kb. 20 %-al nőtt.

IV. Egyéb tevékenység

Könyvtárunk állománya 1965 végén: 10.102 kötet, ebből 7.361 kötet könyv és 2.741 kötet folyóirat. /Tavalyi állomány: 9285 kötet összesen/. Az évi gyarapodás 729 kötet könyv és 690 évfoliam folyóirat volt. Az év II. negyedében elvégeztük az előírások szerint könyvtári állományunk revízióját és az ellenőrzést selejtezéssel kapcsoltuk egybe. Selejtezésre kerültek elévült kiadványok, brosúrák, valamint folyóirat többes példányok és szórványszámok. Összesen 606 egységet selejteztünk. Az év folyamán újabb 23 intézménnyel léptünk cserekapcsolatba, ezzel cseretársaink száma 127-re növekedett. A könyvtárunkba érkező folyóiratok közül 249 csereképpen jár.

A kötelespéldányszolgáltatásból, a cseréből és az ajándékozásból származó kiadványok közül összesen 1864 db könyvet és 7672 db vegyes kiadványt osztottunk szét a hálózatban főlőspéldányként. A leltárrevízió során selejtezett anyagból 140 db-ot saját hálózatunk, 88 db-ot a közművelődési hálózat igényelt.

A könyvtár olvasó és kölcsönző forgalma - olvasóterem hiányában - lényegében az előző évi szinten mozgott az alábbi adatok szerint:

	kölcsönzés könyv - folyóirat		helybenolvasás könyv - folyóirat	
1964	1057	7891	646	13.612
1965	1136	7802	532	13.771

Fotolaboratóriumunk teljesítménye az I. részben említett ok miatt nem érte el az előző évi szintet. Fotókópia készítés tekintetében az elmaradás nem nagy, az év folyamán 3479 db fotókópia készült /1964-ben: 3899/; az elkészített mikrofilm felvételek száma azonban a felénél is kevesebb mint tavaly: 6596 /1964-ben: 14.683/.

Filmarchívumunk 8 magyar és 8 külföldi filmmel gyarapodott. Filmkölcsönző forgalmunk: 35 féle magyar filmből 98 alkalommal, 49 féle külföldi filmből 19 alkalommal kölcsönöztünk. Az adatok lényegében azonosak a tavalyi adatokkal. Szakmai filmbemutatóink száma is lényegében a tavalyi szinten mozog: 7 ízben rendeztünk bemutatót, amelyeken 41 filmet vetítettünk.

Az Egyetemi Filmbizottsággal a BOTE félfüggetlenített filmreferense útján tartottuk a kapcsolatot. Számos film munkálatai kezdődtek el 1965-ben.

Az Országos Orvostudományi Könyvtári Tanács az év folyamán három ülést tartott, megvitatta az előző évről készített jelentést, a folyó év munkatervét, a devizakeret elosztását, valamint az 1966 évi munkatervet és annak két kiemelt feladatát.

Az Orvosi Hetilap mellékleteként másodhatenként megjelentettük a Horust.

A külföldi könyvtárakkal és könyvtárosokkal való együttműködés köréből: néhány munkatársunk Krakóban járt tanulmányúton /a Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezésében/, ugyan- csak a MKK-t képviselte az Intézet igazgatója a Nemzetközi Könyvtári Egyesületek Szövetségének konferenciáján, Helsinkiben. Az Intézetet felkereste a moszkvai Orvostudományi Dokumentációs Intézet vezető munkatársa, Tarakanova elvtársnő; a varsói Országos Közegészségügyi Intézet dokumentációs osztályának vezetője Dembrowska dr-nő és Knezevic dr. a beogradi Szövetéségi Közegészségügyi Intézet dokumentációs osztályának vezetője.

Dr. Ácsó Tibor

EGYÉB DOKUMENTUMOK GYŰJTÉSÉNEK TERVE A KAPOSVÁRI MEGYEI KÓRHÁZ ORVOSI KÖNYVTÁRÁBAN

A könyv, a rendszer nem úgy születik általában, hogy az ember kiagyal valamilyen szisztémát és azt rá akarja huzni a valóságra, hanem úgy, hogy - mint a jelen esetben is - az egyéb dokumentumok tömege sürgetően felveti rendszerezésének, nyilvántartásának, feltárásának problémáit.

Az "egyéb dokumentum" meghatározásban benne van minden, ami nem könyv és nem folyóirat. Tehát különlenyomat, prospektus, mikrofilm, fotokópia, referátumok, előadások kézírata, stb. stb. Tehát minden, amit a könyvtáros sokszor feleslegesnek, porfogónak, selejtezendőnek ítélhet. Ugyanez az anyag azonban, megfelelő feltárás esetén aranybánya, amelyből a könyvtáros valóságos értéket tud kibányászni.

A Könyvtári Minerva /1/ orvostudományi könyvtári vonatkozású adatai arról tanuszkodnak, hogy az orvosi könyvtárak egyáltalán nem vagy csak igen kis mértékben foglalkoznak egyéb anyag gyűjtésével. /Ezt feltételezhető, hogy nem jelentik, de mégis van; ez azt jelenti, hogy nincs feltárva, magyarul: van, de mégisincs./

Az egyéb dokumentumok feltárásának bevezetéséről először az irodalomban tájékozódunk.

A könyvtári és dokumentációs munka fejlesztése, racionalizálása világszerte folyik, amint ezt BARABÁSI Rezső a prágai könyvtárépítészeti és gépesítési konferencián elhangzott referátumában ismertette. /2/ Szerinte racionalizálás nem csupán gépesítés, hanem szélesebb értelmű. Leszögezi azt is, hogy nem minden gépesítés racionalizálás, vagyis nem mindig

emeli a munka termelékenységét. Ezt a szerző konkrét és meggyőző példákkal is bizonyítja. BARABASI említi még, hogy a könyvtárak nagy része meg van elégedve a bevált régi módszerekkel, a könyvtár nyilvántartásaival és általában idegenkednek az újítástól. Lélektani tény, - az újítás sikeréhez elengedhetetlen -, hogy szembeszökően praktikus legyen, egyébként minden belefektetett energia kárbavész.

JÓCS Márta érdekes előre /3/ már információs különgyűjteményről számol be és taglalja a katalogizálási rendszer kérdését is.

BALÁZS - SZABOLCSKA tanulmánya /4/ 1962-ből a Szovjetunió központi műszaki könyvtárában szabadpolcos dokumentációs gyűjteményt ír le /prospektus, szabadalom szabvány/, amelyhez azonban 50 könyvtáros készíti a szakkatalógust.

GALLAI 1965-ben ismerteti a Szovjetunió központi mezőgazdasági könyvtárában szakkatalógusát és hangsúlyozza az index, a mutató fontosságát./5/

A BOTE könyvtárának 10 féle különkatalógusa /6/ bizonyosan jól bevált a gyakorlatban és szervesen kiegészíti egymást, de kis könyvtárban a sokféle katalógus felesleges terhelés feldolgozó munka szempontjából is.

A tanulmányozott irodalom alapján a feltárás módjára vonatkozóan a következőket szűrtük le:

1. Gépesítés, de még lyukkártyarendszerű feltárás sem kifizetődő aránylag kis dokumentumgyűjtemény esetében.
2. Praktikus és frappáns módszert kell alkalmaznunk ahhoz, hogy ne idegenedjenek tőle.
3. Kulcskérdés a megfelelő katalógusrendszer kiválasztása.
4. A katalógus - akár a könyvtár többi állományával alkot együtttest, akár külön mikrofilm-, fordítás-, különlenyomat-, stb. katalógus - mindkét módszer szerint igen munkaigényes.
5. Az index, a mutató fontos az olvasó tájékoztatásához.

A feltárás módjára tehát a következő tervet alakítottuk ki:

Nyilvántartás a művek érkezési sorrendjében.

/Adatai a leltárkönyv adataival megegyezők, raktári jelzet rovatra az egyéb dokumentum meghatározása kerül. pl. mikrofilm, különlenyomat stb./

Tárolás a nyilvántartási számok sorrendjében történik. Minden egység belekerül egy borítóba - ezt esetleg Intapusztán meg is lehetne csináltatni - amelyre kívül rákerül a dokumentum címeírása, azonos helyre, azonos elrendezésben.

Feltárás a könyvtár szak és betűrendes katalógusától különálló katalógusban történik. Ez a katalógus tulajdonképpen az index, a mutató szerepét töltene be. Egyetlen szótárkatalógust alakítanánk ki azzal a különbséggel, hogy nem adnánk a mű teljes címeírását, csak a szerzők neveit és a megfelelő tárgyszavakat. Természetesen több szerzős mű esetében minden szerző kapna kartont, ugyanígy annyi tárgyszót alkotnánk, ahány helyre a dokumentum besorolható.

Ha tehát egyéb dokumentumunk nyilvántartási száma E 634, három szerző írta és négy tárgyszó alakítható ki a témából, akkor hét kartont írunk, mindegyiken azt a szót feltüntetve, ahová besorolásra kerül + a nyilvántartási számot. Így lényegében gyorsan, praktikusán egyetlen betűrendbe sorolással megoldhatjuk a feltárást.

/Hadd jegyezzem meg, azoknak, akik a részletes címeírással készülő szakkatalógus hívei, hogy tapasztalatom szerint az olvasók kevésbé érdeklődnek a szakkatalógus iránt, nem használják ki eléggé, ezzel szemben - folyóiratformában - egyre nő az indexek híveinek tábor. Szívesebben keresnek témát az Index Medicusban, a MOB tárgymutatóiban./

Kölcsönzés esetén kiemeljük a dokumentumot a borítóból. A kölcsönzőkartont a borítóban tartjuk az első szerző neve és a dokumentum nyilvántartási száma feltüntetésével. Kölcsönzés-kor a kölcsönzőkartont kiemeljük, ráírjuk a kölcsönvevő nevét és a nyilvántartási szám sorrendjében lerakjuk. /Természetesen a dokumentum adatai rákerülnek a kölcsönző személyi lapjára is./

Befejezésül idézném SCORTECCI hozzászólását /7/ az 1964 febr. 2-11-ig tartott római nemzetközi és információs kongresszuson: "Azzal, hogy információkat közlünk, alkotó munkára kívánunk ösztönözni, s ösztönzésünknek találkoznia kell valamely alkotó feladat megoldására irányuló személyes erőfeszítéssel". Reméljük, hogy dokumentum gyűjteményünk találkozni fog a személyes erőfeszítéssel és megfelelő szellemében a tájékoztatás "új hullám"-ának, ahogy GYŐRE Pál nevezi az új irányzatot, amely a római kongresszus résztvevőinek többsége szerint tömören így hangzik: "Az információt nem gépek, hanem emberek számára kell készítenünk."

I R O D A L O M

1. Könyvtári Minerva. Szerk. FARAGÓ Lászlóné, Bp.
OSZK Könyvtartudományi és Módszertani Központ.
1. köt. 1965. XLII. 648 p.
2. BARABÁSI Rezső: Törekvések a könyvtári és dokumentációs
munka technikájának továbbfejlesztésére. Az Orvosi
Könyvtáros. 1965, 5, 1, 79-96 a p. Mell.
3. JOÓS Márta: Dokumentáció az Állami Fodor József TBC
Gyógyintézetben. Az Orvosi Könyvtáros, 1965, 5, 2, 161-164.p.
4. BALÁZS Sándor - SZABOLCSKA Ferenc: Műszaki könyvtárak,
bibliográfia és dokumentáció a Szovjetunióban. Tanulmány.
1-2. Bp. 1962, OMKDK. 2 db.
5. GALLAI Ervin: A szakirodalom visszakeresésének kérdése.
Könyvtári Figyelő, 1965, 11, 4, 237-251. p.
6. FARAGÓ Lászlóné - JÁNSZKY Lajos: Tájékoztató a magyar tu-
dományos és szakkönyvtárakról és szolgáltatásairól.
2. átd.kiad. Bp. 1962, OMKDK.
7. GYÖRE Pál: A római nemzetközi dokumentációs és informá-
ciós kongresszus. Könyvtári Figyelő, 1964, 10, 6. 399-413.p.

Dr. Pataky Lászlóné

A SZÖNYI BETEGEK KÖNYVTÁRÁNAK KAPCSOLATA EGY GÖTEBORGAI KÖNYVTÁROSSAL

Néhány hónapja érdekes lapot hozott a posta Svédországból. Járási Kórház könyvtárosának, Szöny - szólt a címzés. Feladója Sándor Soós könyvtáros. "Üdvözlét Göteborgból! A TÜKÖR nárciusi számában olvastam, hogy Szönyben működik egy betegkönyvtár és további könyvtárak megszervezését is tervezik. Amennyiben érdekli a svédországi kórházi könyvtárak működése, a biblioterápia lehetősége, szívesen bocsátom rendelkezésére szerény tudásomat és tapasztalatomat" - írja a magyar származású ismeretlen göteborgi könyvtáros.

Valóban a TÜKÖR 1965. 10. számában Torday Aliz írt egy cikket: Gyógyít-e a szín, a könyv, a zene? címmel. Ebben - a biblioterápia kapcsán említést tesz a szönyi betegek könyvtáráról. Így indult meg egy érdekes szakmai levelezés, amelynek során nagyon sok adatot és részletet tudtam meg a göteborgi betegek könyvtáráról és általában a svéd könyvtári életéről. Sok jó tanácsot, szakirodalmat, egy sereg prospektust is kaptam. Később személyes találkozásra is sor került. Kis könyvtárunk ezáltal nagyon kellemes és hasznos patrónusra tett szert.

Ugy gondolom másokat is érdekellhet ez a téma, ezért az alábbiakban idézem a levelek érdekesebb részeit.

A bemutatkozás így indul: "A kórházi könyvtárból nemrégem átköltöztem egy városi fiókkönyvtárba, ahol az ifjusági osztályt vezetem, de a kórházzal továbbra is tartom a kapcsolatot, hiszen, ha az ember ezt a munkát végezte egyszer, örök szenvedélyévé válik. Itt ketten vagyunk a főnökkel teljes foglalkozású könyvtárosok, /heti 40 óra szolgálat/, és egy

félfoglalkozású könyvtáros, 3 tisztviselő és egy félfoglalkozású könyvfelrakó. A hangulat családias, itt az ember vezetés nélkül vezet, mindenki tudja kötelességét."

A következőkben megismertet a svéd könyvtári viszonyokkal:

"Talán itt egy kissé túl előre szaladtunk a fejlődésben, ami nálunk természetes, az bizony sok helyen csupán utopisztikus álomnak tűnik. Itt minden a lehető legegyszerűbb, a lehető legmerészebb és legmodernebb."

Engedje meg, hogy néhány statisztikai adattal kezdhessék a göteborgi népkönyvtár: 1965 elején a könyvtár állománya 733 683 könyv volt, ebből a népkönyvtárban 205 556, a kórházi könyvtárban 52 365 könyv. 1964-ben a kölcsönzés 2 612 335 volt, a kórházi könyvtárban 274 792. Néhány szót az anyagiakról és a múlt évi költségvetés szerint 60 050 könyvet vásároltunk és 39 171-t írtunk le. A kórházi könyvtár 3 390 új könyvet kapott ebből és 2 250-t semmisített meg. Az idei rendelkezésre álló összeg könyvbeszerezésre 924 900 Kr, a kórház ebből az összegből 77 000 Kr-t kap. Nem lényegtelen megemlíteni még, hogy audiovizuális előokra a népkönyvtár 34 000 Kr-t fordíthat és ebből 10 000 Kr a kórházé a szükséges magnetofon szalag, film stb. megvásárlására. A magnetofon készüléket a kórház köteles megvenni, mint minden felszerelési tárgyat /könyv-állványok, könyveskoszi, írógép stb./"

Ezekből az adatokból láthatjuk, hogy a göteborgi népkönyvtár irigylésre méltóan nagy könyvállománnyal, jó felszereléssel, komoly anyagi alappal rendelkezik. Érdekes, hogy milyen sok könyvet selejteznek ki. Ha valamilyen könyvnek új kiadása jelenik meg, vagy kicsit megrongálódik, máris zuzdába kerül. A kórházi könyvtár könyveinél fokozottan ügyelnek a könyvek kifogástalan állapotára.

A kölcsönzés alakulásáról országos adatokat is említ a levél:

"A kórházi kölcsönző szolgálat kezdetén, 1921-ben, amikor önkéntes munkaerők /pedagógusok, ápolónők, vöröskeresztes nővérek/ végezték ezt a munkát, a 7 kórházi könyvtárban 1 275 könyvet adtak ki, 1958-ban, amikor az országban a népkönyvtárak már egy jól megszervezett kórházi hálózattal és többéves ta-

pasztalattal rendelkeznek, a 196 könyvtárban összesen 1 570 181 könyvet kölcsönöztek. 1960-ban Svédországban a betegkönyvtárak 1 849 415 könyvet kölcsönöztek. Ez ágyanként kb. 30 könyvet jelent /Norvégia 15,7/. Ekkor az ország betegkönyvtárának állománya 478 844 könyv. Mindez 7,6 könyvet jelent ágyanként /Dánia 4,5/. Ezt követően 1960-ban 626 255 Kr volt, ami ágyanként 7 Kr. Ekkor az Országban az állam 15 % -kal járult hozzá, a fennmaradó összeget a helybeli városi, vagy községi költségvetés fedezi. Az országban 116 681 betegágyat tartottak nyilván, ebből 62 305 "ágy" kapott könyvtári ellátást, képzett, vagy részben képzett könyvtáros útján. Az állami hozzájárulás tehát csupán ezekre az ágyakra vonatkozik, mert ezt csak akkor lehet kórházzal, ha képzett, vagy részben képzett /kis falvak esetén érettségi + 6 hónapos tanfolyam/ könyvtáros látja el a szolgálatot".

"A kölcsönzés statisztikai adatainak alakulása mindennél jobban bizonyítja - írja Boós Sándor - mennyire fontos, hogy a kórház a népkönyvtár egyik fiókjaként működik és hogy egyetemi végzettséggel és alapos könyvtári szakképzettséggel rendelkező munkások foglalkoztat. A szakképzettség magában foglal egy 5 hónapos levelező tanfolyamot, minimum 2 hónapos önálló szolgálatot és ezután egy 7 hónapos könyvtárosi iskolát.

A hivatásos könyvtárosok száma 1963-ban 835 volt, ezek egyetemi + teljes felsőfokú könyvtárosi képzettséggel rendelkeznek. Ez bizony elég kevés, igen nagy a könyvtáros-, tanár- és orvoshiány."

Nagyon érdekes, amit a betegkönyvtáros hivatásról ír:

"Ismeretes, hogy Svédországban kétségbeesetten nagy az orvos és betegápolóhiány. Elképzelhető, hogy itt az orvosoknak sem ideje, sem ereje nincs ahhoz, hogy a beteggel a szükségesnél többet foglalkozzon. Az orvos kötelessége, hogy meggyógyítsa a beteget, visszaadja munkaképességét, de senki sem kényszerítheti, hogy ezenkívül még nagyon kedves, barátságos legyen, beszélgessen, viccelődjön vele. Mindezt a hiányt a könyvtáros igyekszik pótolni, amikor türelmesen végighallgatja a beteg elbeszéléseit, magánéletével és betegségével kapcsolatos prob-

lémaít. Természetesen a kórházi titoktartás a könyvtárosra éppen úgy vonatkozik, mint az orvosra. Amikor az ember belép egy betegszobába, mindenre el kell készülnie. Miután tudja, hogy előbb-utóbb a beteg bizalmába fogadja /hiszen, ha nem rendelkezne ilyen tulajdonságokkal, nem dolgozhatna a kórházban/, fel kell készülnie, hogy emberi sorok, tragédiák tanujává válhat - állandóan résen kell lennie. Az emberben kifejlődik egy hetedik érzék, amely segítségével azonnal észreveszi, hogy "hol szorít a cipő." Kénytelen állást foglalni, pillanatok alatt tanácsot adni, bátorítani és egy időben egy jól kiválasztott könyvvvel a beteg gondolatait lekötöni. Itt a szellemi munkának egy olyan különleges fajtájáról van szó, amihez különleges adottság és ambíció kell."

Ugy látszik Svédországban a könyvtáros tölti be azt a szerepet, amit nálunk ujabban a pszichológus beállításával igyekeznek megoldani. Egyik-másik szanatórium /Balatonfüred/ alkalmaz pszichológust, tudószanatóriumok esetében is felmerült ez a probléma. Milyen sokat ígérő lenne ezt a munkakört a könyvtári szolgálattal összekötni nálunk is.

Hogy a könyvtáros tennivalója nemcsak minőségileg, de mennyiségileg is jelentős, azt a következő adatokból láthatjuk:

"A betegkönyvtár alatt Göteborgban három területi egységre felosztott szolgálatot értünk: a központi kórházon kívül - amelynek főépületében a 15. emeleten van a főhadiszállás, a könyvtári helyiség-, ellátjuk az elmeegógyintézetet is, valamint egy tudószanatóriumot. A központi kórházban 2 295 betegágy, 315 orvos és 2 080 ápolónő van. Az elmeegógyintézetben 1 324 beteg és 31 orvos, a szanatóriumban 200 beteg és 13 orvos van. Összesen tehát 3 819 betegágyat kell meglátogatnunk. Évente ezekben a kórházakban 50-55 ezer beteget kezelnek. Mindehhez 5 teljes foglalkoztatású, 1 félfoglalkoztatású könyvtáros, 2 tisztviselő és két félfoglalkoztatású könyvfelrakó áll rendelkezésre."

Az egyik levél beszámol arról is, hogy a betegkönyvtárban van elhelyezve az ápolónői iskola kötelező szakirodalmának is. Az új évfolyamok tanév kezdetén a könyvtári szolgálatról szóló

filmelőadáson vesznek részt, a vezetőnő rövid előadásban ismerteti a népkönyvtárak és ezen belül a kórházi könyvtár működését, bemutatja a könyvtárat, a katalógus használatát és a könyvtár személyzetét. Véleményem szerint ez követendő példa lehetne. Nagyon fontos ugyanis, hogy az ápolónők ismerjék és értékeljék a könyvtári szolgálatot. Ezen túlmenően a könyvtári szolgáltatásokról, a könyvtár használatáról szóló film mindenképpen jelentős eszköze az ismeretterjesztésnek.

Nagyon meglepő dolgokat ír a statisztikai módszerekről. Felismerve: Minél kevesebb bürokrácia! Ez feltétlenül igaz, de az embernek az az érzése, hogy ezt már egy kicsit túlzásba is viszik. Idézem az erre vonatkozó részt:

"annyi mint őt!erre épül fel az egész számolási rendszerünk, még a beszerzési osztályon is így számolják meg az évente befutó 50-60 ezer könyvet. A hanglemezok számolása is így történik. Egyszerű és biztos megoldás. A megyei központi könyvtár /Central Bibliotek/ is ezzel dolgozik, amikor évente tavasszal és ősszel egy bérelt hajóval visz ki 4-5 ezer könyvet a szigetekre. Csak a kikölcsönzött könyvek száma érdekel bennünket. A fiókkönyvtárakban, ahol számozott sárga, vagy rózsaszín kártyákat fényképeznek le az olvasójeggyel és a könyv címével együtt, egyszerű kivonási művelettel kapják meg a kívánt adatot. Számunkra teljesen közönyt, hogy hány nő, hány főldmővet hány és milyen fajta könyvet kér kölcsön. Az emberek életkorra sem érdekel bennünket, hiszen ez mindenkinek a magánügye! A kórházi könyvkölcsönzés minimális adminisztrációval jár. Beteglátogatások alkalmával a könyvkiosztóról kiosztott könyveket a már ismerttetett statisztikai célokra szolgáló "vonal" rendszerrel regisztráljuk. Teljesen felesleges és költséges lenne ezt másképpen megoldani /több tisztviselő, több munkabér/. Az a néhány könyv, ami évente ilyen módon eltűnik, annyira kis pénzösszeget képvisel, hogy emiatt nem érdemes egy nagy apparátust foglalkoztatni és a könyvtárral megterhelni a kiosztott könyvek feljegyzésével, az olvasójegyszobaszám, a beteg nevének felírásával. Minden osztályon egy "levélszekrény" van elhelyezve, ide dobja be a távozó beteg a könyvet és a könyvtáros szakásoz könyvján visszafelvesszi a könyveskosárba.

A járóbetegek a könyvtárban kölcsönöznek, itt minden kiadott könyv után egy kis, asztalra helyezett számológépet nyomnak meg. Ezen a számok az autóban lévő kilométerszámoló órához hasonlóan ugranak egyet.

A személyzet esetében a kölcsönző kitölti egy lapot, melyre ráírja a szükséges adatot és ezt a könyv ellenében leadja a tisztviselőnek. Amennyiben ez az osztályon történik, a könyvtáros feljegyzí a kölcsönző nevét, és ezen kívül a statisztikát vezeti a "személyzet" rovatban. Az embernek nincs ideje az aprólékos adminisztrációra, ezért nem is csinálunk belőle problémát. Lopások a szabadpolcos rendszerrel dolgozó könyvtárakban is oly csekélyek, hogy a portás még a táskákat se nézi meg. /Nem is szabad a fennálló törvények miatt./ Érdekes, hogy az egyetemisták a veszélyes tolvajok. Persze nekik tanulmányaikhoz kell a sok kézikönyv."

Számomra levelezésünk legizgalmasabb részét a "Biblioterápia a korszerű gyógyítás szolgáltatában" című fejezete jelentette. Ezen a téren nem sok tapasztalattal és csak nagyon kevés irodalommal rendelkezünk. Erről a kérdésről a göteborgi könyvtáros a következőket írja:

"Miben rejlik a biblioterápia lényege? Abban, hogy ezt a lehetőséget valaki felfedezte. Sajnálatos módon sokkal többet nem igen dicsekedhetünk, statisztikai adatok nem állnak rendelkezésünkre, tudományosan kidolgozott tételek, utmutatások egyelőre nem szerezhetők be. Amíg a munkaterápia eredményeit könyvtással le tudjuk mérni, addig itt kimutatható sikerekkel nem rendelkezünk. A forgalomban lévő és talán országunként változó definíciók lényege az, hogy az orvos és a könyvtáros közösen, a könyv felhasználásával, gondosan kiválasztott irodalommal segíti elő a beteg gyógyulását. Ezenkívül tehát biblioterápiáról csak akkor beszélhetünk, ha az olvasás, mint olyan be van kapcsolva egy folyamatban lévő pszichoterápiás kezelésbe. Ilyenkor a könyvtáros és az orvos - sőt még a beteg is - együttesen megtárgyalják a könyveket, mint eszközt a gyógyítás folyamatában. A beteget is be kell vonni a közös munkába, ez logikus, hiszen az orvos afelől is kikérdezi a beteget, hogy miképpen reagál a gyógyszerre.

Biblioterápiáról az előbbieken elmondottak alapján egyelőre nem beszélhetünk, a jelenlegi orvoshiány miatt lehetetlen ugyanis közös munkába kezdeni. Bár az orvosok nagy része ismeri és elfogadja a biblioterápia jelentőségét és van olyan professzor, aki rendszeresen meghívja a könyvtárost a megbeszélésekre, a könyvtáros általában magára van hagyva, önállóan kell eredményeket elérnie. Saját találékonyságától, értelmi képességétől és természetesen szakmai felkészültségétől függ, mennyire tudja a sokszor zárkózott és szűkszavú beteget megközelíteni, kikérdezni, hogy világos képet kapjon lelki világáról, betegségéről. Amikor ezek a fontos tényezők, valamint a beteg magánélete körüli problémák ismertté válnak előtte, akkor kezdheti el a feladat másik részének megoldását: a megfelelő könyv kiválasztását a könyveskocsiról. Ebben már a szükséges könyvismeret van segítségére, ami itt nagy követelmény. A vázolt körülményeket és az elért eredményeket figyelembe véve, mégis úgy érzem, hogy nyugodt lelkiismerettel kijelenthetjük: a könyvtári szolgálat biblioterápiát végez mindenütt, ahol a könyvek eljutnak a betegszobába, a betegágyhoz - képzett, vagy részben képzett könyvtáros útján. A könyvtár földrajzi elhelyezése, nagysága nem befolyásolja a munka eredményességét, ha megfelelő eszközök állnak rendelkezésre."

Ezt a megállapítást a magunk tapasztalatával is megerősíthetjük. Az viszont bizonyos fókig meglep, amit a könyvek kiválasztásáról ír. Mi ezt a kérdést sokkal óvatosabban kezeljük. Idézem az ide vonatkozó részt:

"Felmerül a kérdés: milyen könyvek szükségesek a beteg-könyvtári szolgálathoz a biblioterápia érdekében? Erről ismét sokat lehetne beszélni, vitázni. A felkutatások országonként, sőt országon belül is különbözőek. Saját, göteborgi tapasztalataink alapján azonban nyugodt lelkiismerettel kijelenthetem, hogy nagyon kevés az a könyv, ami nem alkalmas kölcsönzésre. Ha fel tudjuk ismerni a különbséget egyes betegek betegsége és személyisége között, akkor bármilyen könyvet beszerezhetünk a könyvtár céljaira. Szabatos fordításban mi úgy mondjuk: "megfelelő könyv a megfelelő embernek." A kórházi könyvtár beszerzési politikájának fő iránya: könnyű, szórakoztató

irodalom nagy mennyiségben, szakirodalom terén főleg utleírások, képes illusztrált könyvek és kisebb mértékben technikai könyvek. Lehetőleg a technika minden ágát képviselje néhány könyv. Könnyű irodalom alatt izgalmas kaland-, és jó detektív regényeket értünk /Christie, Simenon, Sayers stb./.

Az eddigiek alapján egyre világosabbá válik, hogy a kórházi könyvtár tulajdonképpen semmiben nem különbözik a közművelődési könyvtártól, egyedül formájában tér el a megszokott gyakorlattól. A betegkönyvtár lényege az, hogy miután az olvasó nem tud hozzánk jönni, mi megyünk hozzá, felkeressük betegágyánál. Ez nem jelenti azt, hogy emiatt betegkönyvtárunkat valamilyen különleges, sajátos intézménynek kellene tekintenünk.

1964. februárjában Stockholmban tartottak egy skandináviai betegkönyvtáros értekezletet, meghívott orvosok és pszichológusok részvételével. Itt a fenti tételeket többé-kevésbé elfogadták. A megbeszélésről beszámol az itteni könyvtáros szaklap is. /Biblioteksbladet. 1965, 5, 299-301./ Feltűnést keltett dr. Lundquist beszéde, szerinte a könyvtáros egy kicsit mindig óvatosabb, mint az orvos, mindig jobban aggódik a beteg lelkiállapotáért. Véleménye szerint nyugodtan lehetünk liberálisak még az orvosi könyvtárral is. Ezen a téren nincs szükség cenzurára, jobb, ha a beteg olvas a betegségéről, mintha fantáziál róla.

Tapasztalat szerint még a krónikás betegeknek is lehet beteganyagukról szóló felvilágosító irodalmat adni. A biblioterápia fő területén, az idegbetegek osztályán sem jelent különösebb veszélyt, ha liberálisabb könyvkölcsönzési politikát folytatnak.

A fő cél éppen az legyen, hogy ne engedjünk a könyvtárlományba érdektelen, szemétt irodalmat becsúszásának."

Ez a kérdés személyes találkozásunk alkalmával újból szószerepre került, tapasztalataim alapján ugyanis nem tudtam elfogadni ezt a túlzott liberalizmust. Be kellett látnom, hogy ez svéd vonatkozásban helyénvaló lehet, részben az általános műveltség ott magasabb a mi falusi, sőt tanyai beteganyagunk-

nál, részben az északi nép hívősebb, higgyetebb természete másképpen reagál a betegségre is.

Röviden személyes látogatásáról is beszámolok. Egyik levelét váratlanul Budapestről kaptam. Hazalátogatott a feleségével néhány hétre. Irta, hogy szívesen megnézné a szőnyi betegékkönyvtárát. Örömmel vettem látogatását. Meglepetésre a szakmában megőszült idős könyvtáros helyett - akit a levelek alapján elképzeltem - egy kellemes külsejű fiatalember érkezett. Megnézte a könyvtárat, végigment az osztályokon, személyesen is megbeszélték a problémákat. Általában jó véleménye volt kis könyvtárunkról. A könyveket elhasználnak találta és figyelmeztetett, hogy ezekkel nem ébreszthetnek túl nagy kedvet az olvasásra. Hozott a könyvtár részére műanyag könyvborítót. Bizony jó lenne új könyveket borítani vele. Javasolta, hogy szereljünk olvasólámpákat az ágyakhoz, mert a szobák nem elég világosak. Annak ellenére, hogy jónak találta kis könyvtárunkat, erőfényeinket, változatlanul kitartott a 40 éves svéd tapasztalaton alapuló nézete mellett, hogy a betegékkönyvtárat csak a közművelődési hálózat fiókjaként lehet műköltetni.

Könyvtárunknak nagyon értékes és hasznos az az ismeretség.

Torday Aliz

AZ ORVOSI KÖNYVTÁR ÉS AZ ORVOSI SZAKIRODALOM NÉPSZERŰSÍTÉSE

I.

Az orvos-olvasó^x a szakirodalom tömegéből válogathat. Mi az mégis, amit kiválaszt? Eljut-e egyáltalán a könyvtárba? Milyen tényezők határozzák meg igényeit?

Sallai-Sebestyén: A könyvtáros kézikönyve /2. átdolg.bőv. kiad. Budapest, 1965, Gondolat/ - a közművelődési könyvtárakra vonatkozóan - így határozza meg az olvasót érő hatásokat /397.p./:

"Az olvasóra gyakorolt hatótényezőket jól megérthetjük, ha egymásba rajzolt köröket képzelünk el, amelyek a kiszolgálás pontján érintkeznek egymással.

A legkülső kör az egész társadalom a maga intézményeivel. Hatására közvetlenül meghatározott igény keletkezhet, és az olvasót csak ki kell szolgálni.

A második kör azokat a tényezőket jelzi, amelyeket a könyvtár hoz létre, akár a könyvtár kapuján kívül, akár a könyvtárban. Nem egyedi módon hatnak ezek, hanem általánosságban, vagy az olvasók kisebb nagyobb csoportjára.

A harmadik kör már a "kapun belüli", tehát az olvasószolgálat közvetlen tényezőit mutatja. Mindegyik kör közvetlenül érintkezik a kiszolgálás pontjával, tehát ha a hatás olyan, hogy nyomában az olvasó a könyvkiválasztás kérdésében döntött, a könyvtárnak nincs más dolga, mint kiszolgálni az olvasót."

^x Az orvosi szakkönyvtárnak természetesen nemcsak orvos olvasói vannak, hanem egyéb egészségügyi dolgozók is, különböző szakképzettséggel. Példáink az egészségügy minden dolgozójára vonatkozhatnak, az egyszerűség kedvéért nevezzük az orvosi szakkönyvtár olvasóját "orvos-olvasónak".

Az orvosi szakkönyvtár viszonylatában - a fenti példa tiszteletben tartásával, az orvos-olvasó számára, mint a közművelődési könyvtárak "egyede" számára is - a körök némileg módosulnak.

Az első körként az orvost erő legáltalánosabb hatás - ami orvossá teszi - az adott társadalom, adott korszak orvostudományának fejlettsége, az egyetem által adott tudás. Ez a kör hatásában felöleli az ország orvosait, akik egyben az az orvosi könyvtárak összességének "potenciális", lehető összes olvasói.

A második kör azt a környezetet, környezeti határt tartalmazza, amelyben az orvosok csoportjai dolgoznak. Az az igény, amely az első kör szempontjából általánosan jelentkezhet - az egyén érdeklődése, "lépéstartása" által meghatározottan - itt erősen differenciálódik. Másfajta igényei lesznek a tanyavilágba kikerült körzeti orvosnak, a kórházban dolgozónak, az egyetemi intézetekben kutatóknak, stb.

A harmadik körben lép be a könyvtár, igénykeltő eszközeivel, olvasószolgálatával. Ezen belül, vagy negyedik körként jelölhető a könyvtár dokumentációs tevékenysége, felvilágosító, bibliográfiai, irodalomkutató szolgáltatásai. Egyrészt a központi szolgáltatások szétszórásának, másrészt a könyvtár aktív dokumentációja.

Az orvosi könyvtár iránti igény felkeltése tehát nem kizárólag a könyvtáron múlik. Példákkal bizonyíthatnánk, hogy egy-egy lelkes főorvos, professzor körül kiugróan magas igényekkel rendelkező orvosgárda alakul ki. A vezetés ugyan csak támaszthat igényeket, például: megkövetelik a szakirodalom ismeretét és ez jelentős tényező a kinevezéseknél, vagy kötelezővé teszik kazuisztikai cikk készítését minden elhalálozott betegről.

A könyvtárak igénykeltő tevékenysége általában arra irányul, hogy az olvasó önálló irodalom-kiválasztását az egyén érdekeinek és a társadalom céljainak megfelelően befolyásolja.

Az orvosi szakkönyvtár vonatkozásában az általános irány - módosul. Egyfelől a társadalmi cél kap hangsúlyt az egyéni érdekekkel szemben. /Az egyéni érdek az esetek többségében kizárólag közvetve jelentkezik./ Másfelől a könyvtárosnak nincs, nem is lehet akkora befolyása az irodalom kiválasztására, mint a közművelődési könyvtárak esetében. Ez azonban nem könnyít a könyvtáros munkáján és nem csökkentheti aktivitását, ellenkezőleg! Az igények felkeltése és az irodalom feltárása során sokkal szélesebb lehetőséget kell biztosítani az olvasónak, hogy az a számára legszükségesebb irodalmat kiválogassa.

Az igénykeltésnek - az orvosi könyvtár propagandamunkájának - két része van - amely a gyakorlatban gyakran egybeolvad -, a könyvtár népszerűsítése és az irodalom népszerűsítése.

Mielőtt rátérnénk a propagandamunka módszereinek ismertetésére, nézzük meg, mik a tapasztalatok e téren az orvosi könyvtári gyakorlatban.

II.

Népszerűsítő munkánk jelenlegi helyzete

A legszembetűnőbb tapasztalat, amelyet az öt éve működő orvostudományi könyvtári hálózat felmutathat: a propaganda-munka h i á n y o l á s a. Hiányát érzik és felvetik nemcsak a központ munkatársai, de a hálózatban dolgozó könyvtárosok is.

A magyarázat - objektív akadályok és nehézségek - egyértelmű mindazok számára, akik ismerik az orvosi könyvtári hálózat helyzetét: fiatal hálózat, anyagilag gyengén ellátott orvosi könyvtárakkal, ugyanakkor erős érdemi tevékenységet követelő munkával. Az egységes munkamódszerek kialakítása, státusz és elhelyezési nehézségek oly mértékben nyomták rá bélyegüket a hálózat eddigi tevékenységére, hogy nem maradt sem idő, sem energia az igények felkeltésére. És végül de nem utolsósorban: csak ott lehet igényeket felkelteni, ahol azok kielégítésének lehetőségei is megvannak.

Ahol azonban a nehézségek részben vagy egészben megoldódtak, ott a könyvtári munka szükségszerű fejlődése hozta magával a propagandamódszerek kialakítását. És mivel az egyes orvosi könyvtárak nehézségei és fejlődésének üteme más-más volt, más és más eszközöket vettek igénybe propagálásukra.

Nézzünk néhány példát:

Propaganda tábla készült az OOKDK bibliográfiáiról s ennek eredménye, hogy a használatuk rohamosan megnövekedett /Győr, Megyei Kórház/.

Külön polcokon helyezik el az új könyveket, bizonyos ideig a könyvtárban tartják, nem kölcsönözhető. Eredmény: nemcsak az igénylő osztály, ill. klinika szerez róla tudomást /Péterfy S. utcai Kórház, Szegedi Orvosegyetem, stb./.

Libresszó működik naponta 11-3-ig a könyvtárban, ugyanitt a kurrens folyóiratok a következő szám beérkezéséig nem kölcsönözhetőek, csak helyben olvashatók. /Kávé mellett, aki így szivesebben olvas./ A forgalom egyik napról a másikra felugrott és tartja színvonalát. /Székesfehérvár, Megyei Kórház./

Ideggyógyászati intézetek értekezletére könyv és folyóirat kiállítás készült és bemutatatták az OOKDK kiadványait. Azóta megnőtt a könyvtárközi kölcsönzés és az érdekelt intézetek együttműködése /Szombathely ill. Vas megye/.

A könyvtáros bemutatta a szigorló orvosoknak a Magyar Orvosi Bibliográfiát és az OOKDK kiadványait. Eredménye még nem mérhető, de remélhető /Veszprém, Megyei Kórház/.

Kísérletek történnék egyetemi könyvtárainkban, hogy az orvostanhallgatókat előadásokon, speciális kollégiumokon az orvosi könyvtár használatára és az irodalomkutatás módszereinek elsajátítására oktassák.

PRO PRAXI címen a körzeti orvosok számára az őket érdeklő témákból és esetekből összeállított kiadvány jelenik meg. Magyar orvosi folyóiratok referátumait tartalmazza /Keszthely, Városi Kórház/.

Az orvosi könyvtár állományának katalógusát - sokszorosított formában - a járás minden körzeti orvosának kiküldték /Szöny, Járási Kórház/. Eredménye: az érdekeltek tudomást szereztek a könyvtárról és fokozottabban igénybe veszik.

E példákból kitűnik, hogy csekély anyagi eszközökkel is van lehetőség a könyvtár és az irodalom népszerűsítésére.

III.

Az orvosi könyvtár népszerűsítésének eszközei

1. Alapfeltételek

Abhoz, hogy egy könyvtár népszerű legyen, biztosítani kell állományának megfelelő elhelyezését. A könyvtár legyen jól hozzáférhető, könnyen megközelíthető helyen. A könyvtárhelyiségben uralkodjon rend, tisztaság, csend, a helybenolvasás számára kényelmes olvasási lehetőség.

A könyvtárosnak viselkedésével, udvariasságával, egyéniségével jó hangulatot kell az olvasó számára teremtenie. Be kell tartania a kölcsönzés és helybenolvasás számára kijelölt időt.

Végül pedig a könyvtárnak jól feltárt állománnyal kell rendelkeznie, hogy az olvasó felkeltett igényeit ki tudja elégíteni.

2. A népszerűsítés írásos módjai

Az orvos számára mindenek előtt a könyvtár helyét és nyitvatartási idejét kell tudatni. A könyvtári tábla e célra igen alkalmas. Igyekezzünk igényes formában kiviteleztetni: zománctáblán, üvegtáblán festett felirattal, fémbetűkkel stb., de legalábbis két üveglap közé helyezett papírlapon, ízléses szép betűkkel. Rossz és visszatetsző hatása a suta, felrajzszegezett, kézírásos felirat.

Ha erre mód van, a kórház, klinika főbb pontjain helyezzünk el hasonló táblákat, a könyvtár helyének pontos meg-

jelölésével. A régi, kopott táblákat fel kell frissíteni, vagy tisztábbra, modernebbre cseréltetni.

A könyvtár - elsősorban a nagyobb orvosi könyvtárak - készíttessenek könyvtárhasználati utmutatót, tájékoztatót. Ezt átadhatják olvasóiknak, de kiküldhetik a könyvtár hatósugarába tartozó minden orvosnak, potenciális olvasónak. Az utmutató röviden és világosan foglalja össze a könyvtár használatára vonatkozó tudnivalókat:

a/ A könyvtár címét, telefonszámát, nyitvatartási idejét.

b/ Gyűjtőkörét, különgyűjteményeit, szolgáltatásait /irodalomkutatás, témafigyelés stb./ a könyvtárba járó folyóiratokat vagy - ha sok folyóirat jár - ezek szakcsoportjait. Egyéb dokumentum-gyűjteményeit: pl. különlenyomatok, mikrofilmek stb.

c/ Szakrendszerének ismertetését, a katalógusa használatához szükséges tudnivalókat.

d/ A könyvtár dokumentációs szolgáltatásait, a központi szolgáltatásokat és azok használatának lehetőségeit. Pl. Magyar Orvosi Bibliográfia, Novitates, retrospektív bibliográfiák, dokumentációs szemlék stb.

e/ A könyvtár használati szabályzatát /a könyvtári ügyrend megfelelő fejezetének kivonatát/.

f/ A könyvtárközi kölcsönzés ismertetését, igénybevételének lehetőségét és módját.

A kisebb könyvtárak is készíthetnek hasonló utmutatót röplap vagy leporello formában.

A röplap "mozgékony" tájékoztató eszköz. Elhelyezhető a legkülönbözőbb helyeken: a szakszervezeti könyvtár könyveiben, vagy az orvosgyűlések székein. Szövege rövid, világos, értelmes és ösztönző legyen.

Ugyanez vonatkozik a könyvtárat népszerűsítő plakátra is. Pontos követelmény a jó grafikai kivitelezés. Ábrákat, képet, szöveget vagy könyv- és folyóiratcím lapokat is tartalmazhat.

Legyen szembetűnő, aktivitására serkentő. Ha a megfelelő kivitelezést nem tudjuk biztosítani, inkább mondjunk le alkalmazásáról. Rossz plakát inkább ront, mint használ a könyvtár népszerűségének.

Kórházak, klinikák vagy megyék gyakran adnak ki tájékoztatót, évkönyvet. Alkalmas hely ez arra, hogy a könyvtár ismeretetésére felhasználjuk. Azonban ne akarjunk egy számban egyszerre mindent elmondani. Helyes, ha egyszerre csak egyetlen könyvtári szolgáltatásról, gyűjteményről szólunk. /Pl. Különlenyomatkérés külföldről az orvosok számára, kórháztörténeti különgyűjtemény, a kórházban dolgozó orvosok cikkeinek gyűjteménye, stb./

Egy-egy orvos-olvasó véleménye is megfelelően népszerűsítheti a könyvtárat, de a könyvtáros is elmondhatja véleményét, gondjait. /Természetesen mindez a kiadvány "műfajától" függ./

3. A szóbeli népszerűsítés

A könyvtáros ragadjon meg minden alkalmat, ahol orvosokkal beszél, a könyvtár népszerűsítésére. Kisebb egészségügyi intézményekben felhasználható erre a főorvosi értekezéslet, ahol a főorvosok számára be lehet számolni a könyvtár aktuális helyzetéről, újabb szolgáltatásairól, beszerzéseiről. A kórházigazgató - a könyvtáros felettese - eddigi tapasztalataink szerint szívesen biztosít erre időt.

A könyvtáros részt vesz vagy részt vehet az egyes osztályok vagy a kórház, klinika referáló ülésein, klinikopatológiai megbeszélésein. Itt ugyancsak módja van az orvosok szélesebb rétegei előtt a könyvtár ismertetésére.

Alkalmas a könyvtár népszerűsítésére a könyvtári tanács ülése, amelyet a könyvtárban tartanak, s tagjai különböző osztályok orvosai. Az értekezésletet, megbeszélést - ha a téma a könyvtárral kapcsolatos - helyes a könyvtár helyiségében tartani, itt a könyvtárosnak módja van nemcsak beszélni a könyvtárról, hanem a könyvtár szemléltető bemutatására is.

Az orvostanhallgatók számára máris kísérleteznek egyetemünk bizonyos könyvtári ismeretek oktatásával. A külföldi tapasztalatok azt mutatják, hogy a leghathatósabb könyvtári ismereteket akkor szerzi a hallgató, amikor tanulmányai során leginkább szüksége van felhasználásra. Így az első évben a könyvtár általános ismertetésére van szüksége, a könyvtári szabályok ismeretére, használatának módjaira, katalógusainak kezelésére.

A mélyebb ismereteket a 4.5. év nyújtja számára. Ekkor - főleg ha a tudományos diákkörben is dolgozik - bibliográfiai, dokumentációs ismeretekre van szüksége.

A fiatal orvosok számára célszerű a könyvtár bemutatása. Ugyanigy a szakvizsgára készülőknek fel kell tárni azt az anyagot, amelyre a felkészülés során szüksége lesz. /Ez az anyag szakterületének anyagán kívül a vizsgáztató professzor szakirodalmi működésének anyagát is tartalmazhatja./

A kandidátusi vagy az orvostudományok doktora cím elnyerésére készülő kutatóknak a könyvtáros adjon tájékoztatást, hogy milyen módon tud számára segítséget nyújtani. /Ismeresse a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét, a könyvtárban is fellelhető segédanyagot: referáló lapokat, bibliográfiákat./ Az egyéni foglalkozás, bár sok időt vesz igénybe, "kifizetődő" propagandamunka: a készülő orvosok minden esetben hű olvasói lesznek és maradnak a könyvtárnak.

IV.

Az orvosi szakirodalom népszerűsítésének eszközei

Az irodalom népszerűsítése nem választható el a könyvtár népszerűsítésétől. Amit elmondunk a könyvtár propagandájánál, az vonatkozik az irodalomra is. Az egyik népszerűsítése a másikat vonja maga után.

Az alapfeltétel itt is ugyanaz: rosszul válogatott, szegényes állomány, feldolgozatlan könyvhalom nem népszerűsíthető!

A népszerűsítő eszközök között azonban van néhány, amely kifejezetten a szakirodalom népszerűsítését célozza. Ezekről tehát külön is beszélnünk kell.

Könyv és folyóiratkiállítást rendezhetünk egy-egy téma könyveiből, folyóirataiból, egy-egy orvos munkásságát ismer-tetően, a kórház, intézmény működését bemutatva, egy kiadó ki-adványaiból, az új beszerzésekből, a könyvtár különgyűjtemé-nyeiből, ritkaságaiból. A sor végtelen, a könyvtáros lelemé-nyességén, ügyességén mulik, hogy a kiállítás aktuális, érdekes, vonzó legyen. Elhelyezésére fordítsunk gondot. Nyitott kiállítást lehetőleg a könyvtárban tartsunk. Ha van megfelelő zárható tárló - vagy a kiállítás alkalmi, rövid ideig tart, és a könyvtáros is jelen van - akkor természetese- sen rendezhetjük klubhelyiségben, ülésteremben, ott, ahol az orvosok gyakran vagy alkalmasszerűen megfordulnak. Elrende-zése legyen áttekinthető. Azt talán mondani sem kell, hogy a kiállított művek tiszták, rendesek, épek legyenek.

Nagyobb népszerűséget biztosít az a kiállítás, ahol a kiállított művek helyben ki is kölcsönözhetők.

A kiállítás kapcsolódhat könyvtári tanácsüléshöz, klini- kopatológiai megbeszéléshez, értekezlethez is.

A borítólapok propaganda célra kiválóan felhasználhatók. Összefűzve, könyvként, az olvasóasztalok üveglapja alatt, könyvtári plakáton figyelmet felkeltő színfoltot jelentenek.

A bibliográfiák népszerűsítése plakáton, felsorolással, vagy a kiadvány bemutatásával történhet. Ha az olvasó tudja, hogy hol van a bibliográfia helye, már automatikusan, a könyvtáros ajánlása nélkül is megkeresi, használja.

As Új beszerzések jegyzékét akár sokszorosítva, akár gépelve, a könyvtáros megküldheti az osztályoknak, sőt az alközponti könyvtár megküldheti tagkönyvtárainak is.

A kórházi sajtó nemcsak a könyvtár, hanem a szakirodalom népszerűsítését is szolgálhatja. Megjelentethetünk folyóirat- jegyzéket, amely egy-egy szakterület magyar és külföldi folyó- iratait tartalmazza. Ismertetéseket könyvekről, folyóiratoik-

kekről, esetleg folyóirat-évfolyamokról kiemelve és értékelve azokat. Bibliográfiák, dokumentációs szemlék, referáló lapok ismertetése, bár közvetett uton, szintén a szakirodalmat népszerűsíti.

Ezek az ismertetések külön is megjelenhetnek rölpap formában.

A könyvtári rendezvények népszerűsítő hatását hálózatunkban eddig nem igen hasznosították. Néhány ötlet a rendezvények formájához:

Szakíró-orvos találkozó. Egy-egy népszerű könyv írójának meghívásával és könyvének megvitatásával.

Külföldi tapasztalatcserén, tanulmányuton résztvett orvos beszámolóját meg lehet rendezni a könyvtárban, kiállítással egybekötve.

Kiadók-orvosok ankétja. Orvosi kiadónk, a Medicina vagy az Akadémiai Kiadó képviselői beszélhetnek a kiadó terveiről, az orvosok elmondhatják véleményüket, javaslataikat a kiadott művekről, vagy újak kiadására tehetnének javaslatot.

Központi kiadványok szerkesztőivel beszélgetés. A Magyar Orvosi Bibliográfia, a retrospektív bibliográfiák, a Novitates, a dokumentációs szemlék /Anaesthesiologia, Reumatológia, Gyógyszerészet, Tüdőgyógyászat, Egészségügyi Gazdálkodás/ bírálata, javaslatok.

Állománycsoportok ismertetése, kiállítással egybekötve. Egy-egy szakterület könyveinek, folyóiratainak bemutatása a szakterület orvosaival folytatott beszélgetéssel. Itt sor kerülhet az állomány gyarapításának bírálatára, az új beszerzések véleményezésére, de a meglévő irodalom ismertetésére is.

Orvosi szakfilm vetítése során sor kerülhet a filmben
feldolgozott anyag irodalmi ismertetésére, szóban vagy
írásban.

Könyvtárak és irodalmat népszerűsítő munkánk célja, hogy
az ország mintegy 18 ezer orvosából, aki "potenciális olvasó",
minél több valóságos orvos-olvasó váljék.

Dr. Fehérvári Tiborné

AZ ORVOSI KÖNYVTÁRAK STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁSAI

I.

1. A statisztikai adatszolgáltatásról általában

A különböző felmérések, adatgyűjtések, kimutatások, statisztikák készítése nem öncélú, hanem rendkívül sok segítséget nyújt a tervezés, az irányítás számára, mert objektíven, különböző nézőpontok alapján csoportosítva és egymással összehasonlítva tárja fel a valóság tényeit.

A könyvtári munka megfelelő tervezése, országos irányítása is megkívánja a könyvtárak részéről időről időre szolgáltatott adatok összesítését, csoportosítását, statisztikák készítését. Ezek a statisztikai kimutatások tükrözik könyvtáraink állapotát, a fejlődés mértékét és lehetségessé teszik a könyvtárak, a könyvtári hálózatok, sőt a különböző országok könyvtárai közötti összehasonlítást.

Összehasonlítani azonban csakis akkor lehetséges, ha a könyvtárak részéről szolgáltatott adatok mögött valódi tények állnak és ha a benyújtott és összehasonlított adatok egyneműek, azaz, ha az egyes kérdéseket a választ adó könyvtárak azonosan értelmezik.

"A könyvtári statisztika tárgya minden olyan könyvtári jelenség, amely adatszerűen kifejezhető s amely a könyvtár működésére jellemző. Az adatok részben a könyvtári eszközökre, a végzett munkára vagy a könyvtári adatszolgáltatásokra vonatkoznak..." /Sallai István - Sebestyén Géza: A könyvtáros kézikönyve. Bp. 1965, Gondolat. 707.p./.

2. A könyvtári statisztika iránti követelmények

a/ Minden más statisztikához hasonlóan a könyvtári statisztika sem lehet öncélú, a könyvtári tervfeladatok, fejlesztési és igazgatási tervek szolgálatában kell állnia.

b/ Arányosan kell tartalmaznia a felmérendő terület minden adatát. Egy könyvtár viszonylatában: a könyvtár minden mérhető munkáját, egy-egy hálózat viszonylatában: a hálózathoz tartozó összes könyvtár adatait. Ha ez az arányosság, ez a teljesség nem vihető keresztül, a statisztika természetesen torzít.

c/ A könyvtári statisztikának folyamatosnak kell lennie. Az évről évre összeállított statisztikák egymással összehasonlítva mutatják a fejlődés vagy a visszafejlődés irányát. Éppen ennek van nagy gyakorlati jelentősége, mert hiányosságok esetén rámutat a közvetlen tennivalókra, vagy ha ez nem észlelhető, megnyugtat a fejlődés helyes irányvonala, illetve folyamatossága tekintetében.

d/ A könyvtári statisztika alapja: az egyes könyvtárak nyilvántartásai, az un. "bizonylatok". Ahol ilyen bizonylatok nincsenek, ott csak becsült adatokra lehet támaszkodni. A becslés azonban bizonytalan, szubjektív, nem megbízható. Minden statisztika pontosságra törekszik. Főleges is megemlíteni, hogy a könyvtároostól - már csak foglalkozásánál fogva is - fokozott pontosságot várnak.

II.

1. A magyarországi könyvtári hálózatok statisztikai adatszolgáltatásáról

Nagyrányu, az egész ország könyvtári életére vonatkozó statisztikai felmérés három ízben volt Magyarországon: 1885-ben, 1952-ben és 1957-ben. A könyvtárügy országos irányítása számára azonban nem kielégítő, ha csak időről időre, végeznek statisztikai adatfelmérést, ha az még oly alapos is. Elengedhetetlenül szükséges a folyamatosan végzett statisztikai munka. Ez az évről évre folytatott statisztikai adatszolgáltatás a felszabadulás óta alakult ki, az ötvenes években a köz-

művelődési könyvtárhálózatokban, 1961 óta pedig a tudományos és szakkönyvtári hálózatokban.

A hálózati rendszer előnyei többek között a statisztikai adatszolgáltatásban is megmutatkoztak. Elvben nem marad a könyvtárak térképén fehér folt, mert a hálózati központ alközpontjai útján tagkönyvtáraiba juttatja a kérdőíveket, az alközpont gondoskodik az iverk kitöltéséről és a központba történő visszajuttatásáról, a hálózati központban pedig a hálózati könyvtárak ismeretében elvégzik a kirívó hibák kijavítását, elkészítik az összesítő jelentést és azt a statisztikai iverkekkel együtt a Művelődésügyi Minisztériumhoz illetve a Központi Statisztikai Hivatalhoz juttatják el.

2. A "Jelentés a tudományos és szakkönyvtárak tevékenységéről" c. statisztikai iv egyes rovatainak helyes értelmezése

A könyvtár felügyeleti hatósága minden orvosi hálózatba tartozó könyvtár részére: az Egészségügyi Minisztérium.

A könyvtárak jelleg szerinti megoszlása. Az orvosi könyvtári hálózatba tartozó könyvtárak jellegük szerint 5 kategóriába tartoznak; a statisztikai jelentés 4-es számú "A könyvtár jellege" kérdésre az alábbi jelleg szerinti számok egyikét kell beírni a statisztikai iv sorvégi négyzetébe:

A 3-as csoportba csak az OOK és az Orvostörténeti Könyvtár tartoznak.

A 4-es csoportba az egyetemi központi könyvtárak kerülnek, az 5-ös kategóriába tartoznak az egyetemen klinikai, intézeti tagkönyvtárak, a központi könyvtárak kivételével.

A 6-os csoportba tartoznak az országos jellegű intézmények könyvtárak, pl: Országos Onkológiai Intézet Könyvtára stb.

A 8-as csoportba kerülnek a megyei- és járási-, városi kórházak és rendelőintézetek stb. könyvtárak.

1. A könyvtár állománya /állományi adatok/

Az állomány terjedelmére, összetételére és változásaira vonatkoznak. Az állományra vonatkozó statisztika összeállításához a címleltárkönyv illetve /nagy könyvtárakban/ a csoportos leltárkönyv adatait használjuk fel és a vonatkozó tárgydőszakokra összesített számokat írjuk be.

Állománygyarapodáson az év folyamán vásárlás, ajándék, csere útján és - az egyes könyvtárak által - kötelezpőldányként beszerzett könyvtári egységek együttes szőnát értjük.

1/1. A könyvek esetében a felvételi egység a kötet. Pl. egy 10 kötetes lexikonsorozat 10 egységnek számít.

1/2. Az időszaki kiadványok jellemzője az, hogy nincsenek lezárva, nem bevégeztek, hanem ugyanazon cím alatt egymás után következő füzetekben jelennek meg.

Polyóiratok, hírlapok esetében a bekötött anyag egysége a kötet, kötetlen anyag esetén az évfolyam.

1/3. Az "Egyéb dokumentum" rovat tartalmazza a táblázat "egyéb dokumentumok 1-17" részletesen felsorolt állományra vonatkozó adatainak összesített számadatát.

Aprónyomtatvány alatt rőlapok, kisebb terjedelmő nyomtatványok, különlenyomatok értendők. Egységük a darab.

A mikrofilm egysége a címleírási egység. Pl. van egy mikrofilmünk: Zajta Erik: Modern androgének címő, a Gyógyszerészet 1960, 4.8, számában, a 302-307-ig oldalakon megjelent cikkéről. Ez a mikrofilm egy egységnek számít.

A fordítás egysége a címleírási egység. Pl. fordítási egység egy folyóiratcikk fordítása éppen ugy, mint egy könyvrészlet fordítása tekintet nélkül a fordítás hosszúságára, oldalaszámára.

Az "Egyéb 13-17" rovatokban olyan győjteményeket vagy állománytesteket kell feltűntetni, amelyeket a könyvtár az 1-12. rovatokba nem illeszthetett be. Ide sorolandók pl. - ha külön kezelt állományrészt képeznek - a jegyzetek, brosurák, prospektusok, stb.

2. Állománymérleg

A 2/1. rovatban a teljes könyvtári állomány adatait kell megadni az év első napjának állapota szerint. Ennél a rovatnál mindig figyelembe kell venni az előző évi statisztikai jelentést, mert az előző évi leltárba vett állomány "összesen" rovatának azonosnak kell lennie a tárgyévi állománymérleg /2/1/ rovatával. Pl. ha a leltárba vett állomány 1964. dec. 31-én: 5730, akkor az állománymérleg rovatban 1965. január 1-én leltárba vett állományként /2/1/ ugyanennek a számnak kell szerepelnie.

Tárgyévi csökkenésen a tárgyévből selejtezett, kivont, törlött könyvtári egységek számát értjük. Ha a tárgyévi kezdő leltári állományából /2/1/ a tárgyévi csökkenést /2/2/ kivonjuk és a tárgyévi gyarapodást /2/3/ hozzáadjuk, a végeredménynak azonosnak kell lennie a tárgyévvégi /2/4/ leltári állománnyal, azaz az 1. tábla 1. oszlopának 4. sorával.

3. Kurrens folyóiratok száma

Ebben a rovatban kell megadni az év folyamán ténylegesen járó - tehát nem a megrendelt - magyar és külföldi folyóirat-íróeségek számát. A könyvtárba több példányban járó ugyanazon napilap, folyóirat stb. tehát itt egy egységnek számít.

4. Az állománygyarapításra fordított összeg

4/1. Az év folyamán belföldi és külföldi könyvek, folyóiratok és egyéb könyvtári dokumentumok beszerzésére fordított együttes forintösszeget kell beírni.

A 4/2. rovatban külön fel kell tüntetni a devizás könyvek és folyóiratok beszerzésére fordított együttes deviza forint összeget folyóforint értékben.

5. Olvasóforgalom

A statisztikai adatok összegyűjtése bizonylatok /nyilván-tartások, számlák stb./ alapján történik. A bizonylati alapot nélkülöző adatok értéktelenek. Az olvasók statisztikájához bizonylatul az olvasói nyilvántartások szolgálnak.

Az olvasóforgalmat /helyben olvasók és kölcsönzők számát/ és az állományforgalmat /a helyben olvasott vagy kölcsönzött könyvtári egységek számát/ a helybenolvasási és kölcsönzési nyilvántartások rögzítik. A forgalom bizonylataként szolgálnak - az orvosi könyvtárakban - a napi statisztika, a személyi lapok és a könyvkártyák.

A napi statisztika

Dátum	Helyben olvasók	Helybenolvasott			Kölcsönzők	Kölcsönzött		
		Könyv	Folyó-irat	Egyéb		Könyv	Folyó-irat	Egyéb
Áthozat	92	87	139	2	65	18	91	-
II.1.	3	1	8	-	2	2	8	-
II.2.	1	-	2	-	2	1	2	-
II.3.	9	2	21	-	11	9	19	-
II.4.	5	12	12	1	4	5	2	-
II.5.	2	-	8	-	1	3	-	-
II.6.	4	4	9	-	5	1	10	-
Átvitel	116	106	399	3	90	39	132	-

A személyi lap és a könyvkártya a napi statisztika kiegészítő bizonylatai.

A könyvtáros sok esetben használ vendégkönyvet a helybenolvasók nyilvántartására. Ez esetben a vendégkönyv oldalán az aláírás mellett jelezheti a helybenolvasott egységek számát. A személyi lap és a könyvkártya ekkor szerves kiegészítője a nyilvántartásnak.

A beiratkozott olvasók száma megegyezik a személyi lapokon szereplő olvasók számával. /Vagy a kölcsönzési füzetben feltüntetett olvasók számával./

7/1-3. A referáló szemle vagy referáló lap más folyóiratok
cikkeinek tartalmi kivonatait, referátumait közli.

Csak a könyvtár saját előállítású referáló lap-
jaira vonatkozó adatokat kell feltüntetni.

Példa: "Folyóirat referátumok a településegészség-
tudomány és a járványtan köréből" /Az Országos
Közegészségügyi Intézet referáló lapjának címe/.

A 7/1-3. rovatokban tehát az OKI könyvtára csak
ennek a referáló lapnak az adatait tünteti fel.

7/2. A tárgyévi referátumok száma.

7/3. Az előállítási példányszám. Ha pl. a fenti
referáló lapból 6 füzet jelenik meg évente
esetenként 50 példányban, akkor az előállítási
példányszám 6×50 azaz 300.

7/4-6. Az irodalmi szemle /témadokumentáció/ egy kérdés
irodalmának átnézetét adja. Anyaga a közlemények
egész sora, amelyekből kivonva a légyeset, tanul-
mányszerűen mutatja be, mi a tudomány legújabb
álláspontja a vonatkozó kérdésben.

7/4. Pl. Az irodalmi szemle címe: Mozgásszervi
betegségek = 1 egység.

7/5. A szemlén belül feldolgozásra kerülnek a követ-
kező témák: Arthrosisok; Idült sokisületi
gyulladás; Bechterev betegség. Mindegyik téma
1-1 egység, a rovatba tehát a témák együttes
száma, azaz a 3 kerül.

7/6. Az előállítási példányszám /mint a 7/3-nál/.

7/7-8. A figyelőkarton szolgálat útján az egyes könyvtárak
a hatáskörükbe tartozó irodalom egészét kívánják
feltárni oly módon, hogy az egyes tárgykörökre vonat-
kozóan előfizetést nyitnak; rendszeresen figyelik
az irodalmat és az előfizetők számára kartonra dol-
gosított referátumokat készítenek és küldenek szét.

7/7. Egysége egy-egy feldolgozott tárgykör; ezek
együttes száma kerül a rovatba.

7/8. A kiküldött kartonok száma összesen. Ha pl. a könyvtár 30 tárgykörre vonatkozóan a tárgyévben 100-100 kartont küldött ki, a rubrikába 3.000-ot írunk.

7/9-12. A nem kiadvány jellegű tájékoztatás rovataiban a felvilágosítások /referenss/, az irodalomkutatás /recherche/ és a témafigyelés adatait kell megadni.

7/9. Felvilágosítás.

Ha a könyvtáros azonnal vagy legalábbis rövid keresés után választ tud adni az olvasó egy-egy kérdésére, a tájékoztatást felvilágosításnak nevezzük. A felvilágosítás élőszóban, telefonon vagy írásban történik. A felvilágosítás egysége: az egy kérdésre megadott egy válasz. Pl. a kérdés: Mikor élt Koch Róbert? A válasz: 1843-1910 = egy felvilágosítási egység.

7/10. Irodalomkutatást akkor végzünk, ha egy-egy olvasó által kért témakörre vonatkozóan összegyűjtjük a művek valamilyen szempontból összetartozó csoportjainak bibliográfiai adatait.

A kutatók kérhetik egy téma irodalmát, ezen belül:

- a/ egy téma új szakirodalmát
- b/ egy új téma szakirodalmát
- c/ egy téma teljes szakirodalmát.

Az irodalomkutatás egysége az összes feldolgozott esetekben: az egy témára vonatkozóan összeállított bibliográfiai jegyzék vagy a témára vonatkozó címléírások kartongyűjteménye. Pl. egy kutató a fiatalkori cukorbetegségre vonatkozóan kér a három utolsó évről vonatkozó szakirodalmat. 15 ezzel a témával foglalkozó cikket találunk. A cikkekről cím-

leírásokat készíthetünk egyenkénti leírásokról vagy pedig a címleírásokat jegyzék formájában legépeljük. Mindkét esetben egy irodalomkutatót végeztünk, tehát a megfelelő rovatba beírandó szám ebben az esetben: 1.

Az irodalomkutató témaja rendszerint egészen speciális részletkérdés. Az irodalomkutató készítettője az irodalomkutatót egyszerű konkrét célra akarja felhasználni; egy elkészített irodalomkutató azonban kisebb változtatásokkal esetleg több igénylő számára is kielégítő lehet.

7/11-12. Témafigyelés.

A témafigyelés az igénylők által megadott témák figyelésével foglalkozik. /Nem tévesztendő össze a figyelőkarton szolgálattal, amely a könyvtár munkakörébe tartozó irodalom egészét tárja fel./ A kivitelezés ugyanolyan, mint a figyelőkarton szolgáltatnál: folyóirat cikkreferátumok kartonra, esetleg különálló puha lapokra kerülnek és ezeket a könyvtár folyamatosan küldi az igénylők számára.

7/11. A tárgyévben figyelt témák száma.

7/12. A kiküldött értesítések száma összesen.

Pl. egy témára vonatkozóan 200 referátum készült és ezt 40 igénylőnek küldtük ki, a rubrikába beírandó szám: 8.000

7/13-15. Fordítási tevékenység. Ezek a rovatok a bejelentő könyvtár által a tárgyévben készített fordításokra vonatkoznak.

7/13. Az idegenről magyar nyelvre készített fordítások tárgyévi együttes oldal száma.

7/14. A magyarról idegen nyelvre készített fordítások tárgyévi együttes oldal száma.

7/15. A tárgyévi fordításmásolatok együttes oldal száma.

7/16-18. Bibliográfiák, katalógusok, jegyzékek a könyvtár aktív szolgáltatásai, amelyeket igények felkeltésére készít el. Ebbe a rovatba azoknak a nyomtatott vagy egyéb módon sokszorosított kiadványoknak az adatait kell beírni, amelyek tájékoztatást nyújtanak a könyvtár állományáról vagy valamely tárgykör vagy téma irodalmát tartalmazzák, tekintet nélkül arra, hogy címfordítással, annotációval vagy anélkül jelennek meg. Csak a könyvtár által a tárgyévben előállított bibliográfiákról, katalógusokról, jegyzékekről van szó.

7/19-24. A könyvtári és dokumentációs módszertani kiadványok rovatba tartoznak az előző rovatokba nem sorolható könyvtári évkönyvek, módszertani kiadványok, önálló tanulmányok stb.

8. A "Reprográfiai szolgálat"

Ebben a rovatban a könyvtárak olvasószolgálati ill. tájékoztató tevékenységével kapcsolatos fotómásoló és sokszorosító szolgáltatások adatait kell megadni. A mikrofilmkockák, mikrokártyák, fotókópiák valamint a xeroxmásolatok egysége a darabszám. Ha a másolat több példányban készült, a darabszámot meg kell szorozni a példányszámmal. Pl. ha egy folyóirat két lapjáról fotókópia készült 2 példányban, a beírandó darabszám: 4.

8/4. Az "Egyebek" rovatban a reprográfiai szolgálat egyéb formáinak /pl. stencil vagy rotaprint sokszorosítottak/ adatait kell beírni, de csak akkor, ha azok a tájékoztatás ill. a dokumentáció keretében kerültek felhasználásra. Nem kell számításba venni a könyvtárak adminisztrációjával kapcsolatos sokszorosító tevékenység adatait.

9. A könyvtár dolgozó

9/1. Főfoglalkozásának számít a könyvtár Ol állományában levő könyvtári dolgozó.

9/2. Az "Egyéb" rovatba a mellékfoglalkozásu, részfoglalkozásu, tiszteletdíjas és társadalmi munkás könyvtárkezelők együttes száma kerül.

A szakképzettségre vonatkozóan részletesen ismertetjük a Művelődésügyi Minisztérium 1962-ben kiadott utasításának paragrafusait ill. annak megfelelő pontjait:

"2.§./1/ Felsőfoku könyvtárosi szakképesítés:

- a/ egyetemi, illetőleg pedagógiai főiskolai könyvtárszakon szerzett oklevél;
- b/ nem könyvtárszakon szerzett egyetemi illetőleg főiskolai oklevél felsőfoku könyvtárosképző szaktanfolyam elvégzését tanúsító vizsgabizonyítvánnyal együtt;
- c/ nem könyvtárszakon szerzett egyetemi illetőleg főiskolai oklevél, az Országos Széchényi Könyvtár felsőfoku 2 éves kiegészítő tanfolyamának elvégzését tanúsító bizonyítvánnyal együtt.

3.§. a/ felsőfoku könyvtárosi szakképesítésének kell tekinteni azt is, aki nem könyvtárszakon szerzett egyetemi illetőleg főiskolai oklevéllel rendelkezik, ha legalább 5 éves könyvtári gyakorlata van.

2.§./2/ **Középfoku könyvtárosi szakképesítés:**
a középfiskolai végzettséget valamint a középfoku könyvtárosképző szaktanfolyam elvégzését tanúsító bizonyítvány.

3.§. b/ középfoku könyvtárosi szakképesítésének kell tekinteni azt is, aki elvégezte a Népművelési Minisztérium 5 hónapos könyvtárosképző iskoláját vagy 1958. január 1. után középfoku könyvtáros tanfolyamot illetőleg könyvtárosképző szaktanfolyamot végzett.

2.§./3/ Alapfoku könyvtárosi képesítés:

megfelelő általános műveltség valamint az alapfoku könyvtárosi vizsgáról kiállított bizonyítvány."

Végül - de nem utolsósorban - felhívjuk figyelmüket a statisztika alakításának, formai szabályainak betartására. Kérüljük a javítgatást, ügyeljünk, hogy a másolatok számai ne kerüljenek más sorba. A statisztikai íveket gép osztályozza és ebben az esetben hamis adatokat mutat ki.

Ügyeljünk arra is, hogy az "összesen" rovatok mind függőlegesen mind vízszintesen egyezzenek.

A legjobb statisztikai jelentés is hiábavalóvá válik, ha határidő után érkezik. A jelentési fegyelem megtartása a statisztika készítés egyik legfontosabb tényezője.

Forday Aliz:

TIZENÖT VÉLEMÉNY ...

Az Orvosi Könyvtáros 1965. 1 számához kérdőívet mellékelünk. Azt tudakoltuk olvasóinktól: hasznosnak tartják-e a kiadványt, mit tartanak benne feleslegesnek, mit javasolnak kiegészítésül, milyen megjegyzéseik vannak.

Tizenöt válasz érkezett. Könyvtárosaink véleményét ellenőrzéseink vagy beszélgetéseink alkalmával többé kevésbé megismertük már és azt is tudjuk, hogy módszeresen folyóiratunkat jóval többen olvassák, mint ahányan a kérdőív kitöltésének és visszaküldésének fáradságát magukra vállalták. A válaszok 6 alközpontból, 6 tagkönyvtárból és 3 országos intézetből érkeztek. Nem küldött választ azonban egyetlen egyetemi alközpont, egyetlen egyetemi intézet vagy klinika sem! Sajnálatos, hogy egyetemi könyvtáraink, - melyek hálózatunkban a legjelentősebb helyet foglalják el - nem reagáltak tudakozódásunkra, nem közölték véleményüket.

A beérkezett válaszok közül 14 használható. /Egy válasz: a válaszolni tudó külföldön tartózkodik./

Két megállapítást tehetünk előljáróban: az első, hogy a lap létét, célkitűzéseit, mindannyian pozitívan értékelték. A másik: a megjegyzések rovatba többen írtak devizás nehézségeinkről. Már már szállóigévé lesz a hálózatban, hogy ha két orvosi könyvtáros összejön, azonnal a devizáról kezdenek beszélni. Devizás nehézségeink közismertek. De ez az egyoldalú és "devizacentrikus" szemlélet - amely még egy folyóirat bírálatában is megmutatkozik - azt hiszem, kissé túlszott. Tapasztaltuk, hogy azokban a könyvtárakban tudnak "másról beszélni" a könyvtárosok.

ahol már nem a devizás nő a totum faktum, hanem sor kerül a kevés könyv vagy folyóirat jobb kihasználására - és tegyük a szívünkre a kezünket: várnak itt még feladatok az orvosi könyvtárosokra.

Első kérdésünk: A saját munkájához nyújt-e segítséget Az Orvosi Könyvtáros és milyen vonatkozásban?

A válaszok kiemelik a lap gyakorlati segítségnyújtásának jelentőségét. Különösen a módszertani útmutatásokat értékelik: "munkatárs a módszertani cikk", "alapvető segítség", "óbrontartja a tanfolyamon tanultakat". Egy szakképzetlen könyvtáros megállapítja: "a könyvtári munka el sem képzelhető enélkül". Többen dicsérik a híreket, amelyeket a világról és a hálózatról kapnak, és a tájékoztató munkához, a bibliográfiák ismertetéshez hasznosítható cikkeket.

"Mit tart feleslegesnek a folyóiratban?" kérdésünkre kilenc lakosunk válasza érkezett: semmit.

Ítő válaszoló cikkünk rövidítését javasolja: "Főlélegestnek tartom a sok beszámolót és hosszászólásokat. Ezt rövidebben kellene megoldani /nem elhagyni teljesen!/", "rövidíteni lehetne egyes cikkeket, hogy azokból a lényeget kapják a könyvtárosok."

Két válaszoló a könyvtártervezési és berendezési cikkeket tartja főlélegestnek. Érdekes, hogy ez a téma foglalkoztatta leginkább a könyvtárosokat. Hatan tesznek róla említést, ketten negatív, négyen igen pozitív értelemben, sőt, javaslat formájában is. Lássuk először a két negatív véleményt: "az építkezési tervek, rajzok tekinthetők nélkülözhető közleményeknek" és az indoklása, amely valóban meggondolandó: "... legtöbb helyen a helyi anyagi és területi adottságok döntenek". A másik vélemény: "vidéki körülmények között nem mindig alkalmazható a folyóirat útmutatása pl. az orvosi szakkönyvtárak tervezése e. cikk."

Lépünk ki a kérdések sorrendjéből és vegyük sorra a négy pozitív véleményt is: "még több, gyakorlati tanácsot kérnénk a vidéki kórházi könyvtárak elhelyezését, berendezését ille-

tőse" "A könyvtárak berendezésénél nélkülözhetetlen segítséget ... nyújtott" "Kollaborációkban könyvtárak fővondó átalakításánál, korszerűsítésénél"; "Szervezetek, ha könyvtárak felépítési kérdésekkel kapcsolatban foglalkozna a kártyán." Nemcsak a nagyobb szervezet bízhat bennük, hanem az is, hogy a kevés könyvtár is (például egyetemi) a célkitűzésre időre érvényes tanácsokat adhat, amelyek bármely helyzetben a könyvtárosok. Ugyanakkor azonos lehet a célkitűzés - valamilyen ötletgyűjteményre vagy szilabuszra - amely a működés elhelyezése és a szűk körülmények között dolgozó könyvtárosok számára is utasításokat adhat a könyvtár be- és elrendezéséről.

A legutóbbi vélemények sorából ha az átlagban az átlagban is, teljes megelégedéssel "Semmit nem tartok fölöslegesnek, legfeljebb néhány, gépesített dokumentációról szóló cikk, amelyek a könyvtárosban a kielégítetlenség érzését. Azaz egy nagyon sokatmondó szöveget képtelen vagyok beállítani a könyvtárosokhoz, addig rossz hatással van rá az amerikai kibernetikus dokumentációról szóló cikk."

Harmadik kérdés: Mivel kellene kiegészíteni a tematikát?

As egyik válaszoló foglalja össze véleményét: "mindennel, ami az orvosi könyvtárakkal összefügg." A válaszok többsége meghatározza a témákat, amelyről olvasni szeretne: könyvismeretésekről, a tájékoztatásban használatos segédanyagokról, gyakorlati vonatkozású kérdésekről, amelyek a nem szakképzett könyvtárosok számára szólnak. Külön kiemelt témakör a selejtezés és a duplumcsere problémaköre. A duplumcsere akció ki- szélesítését kérik, esetleg közzétételét. Az Orvosi Könyvtárban. A selejtezéshez útmutatásra volna szükség. A könyvtár régi anyagának kivonása pedig a könyvtárostól jelentős értékelő munkát kíván. Ezen veti fel egyik olvasó a könyvtárközi kölcsönzés "etikai" kérdését. Idézzük: "Meg kellene nézni, mi az oka annak, hogy szívesebben kérek meg egy művet vidékről, ismert könyvtárostól, mint a pesti helyszínről /helyben/, mert az egyszerűen hallatlanná teszi a kérést. Emberhiány vagy túnyaság?"

Foglalkozzon Az Orvosi Könyvtáros többet a napi problémákkal, s néha a tagkönyvtárakkal is, ahol nincs szakképzett könyvtáros, sőt, semmilyen könyvtáros sincsen. Egy javaslat szerint foglalkozni kellene az olvasó és a könyvtáros kapcsolatával.

Különböző rovatok megindítására tesznek javaslatot:

"Itt a könyvtárosok beszélnek"

"VITA"

"Az OOK válaszol"

Végül megkérdeztük a könyvtárosok megjegyzéseit, javaslatait. Többen kifogásolták, hogy ritkán jelenik meg a lap. /itt máris válaszolnunk kell: a nyomdai átfutási idő az évek során három, négy hónapról fél évre emelkedett. Jól tudjuk, hogy ez a megjelenés ritkítását jelenti - ha utól akarjuk magunkat érni, kettős számokra van szükség - ezen kívül a lap aktualitását is elveszi. Ezt nem kifogásolta ugyan senki, mégis érezzük, az egyes problémákra adott válaszok szinte értelmüket veszítik, ha a kérdés és a válasz között egy esztendő telik el./

Néhány olyan javaslatot is tettek, amely melléklet vagy a szokásos módszertani utmutató témájához ad ötleteket. Melléklet az összes eddigi orvosi könyvtári vonatkozású rendeletekről, utmutatás a könyvtári nyomtatványokról /- ez különben első évfolyamunkban már megjelent-/ a harmincas szakrendszer további bontásáról, részletezéséről, a könyvtárosképző szaktanfolyam irodalomjegyzékéről, melléklet vagy módszertani utmutató "Könyvtári terminológia" címmel.

Felsoroltuk a véleményeket, jóformán kommentár nélkül. A javaslatokat a Szerkesztőbizottság értékelni, tanulmányozni fogja. Az Orvosi Könyvtáros igényeinek kielégítője és hű tükre szeretne lenni a hálózat fejlődésének és ehhez a továbbiakban is kéri, várja olvasóinak véleményét.

Végezetül szeretnénk megköszönni a válaszokat, mindenkinek. Közülük is kiemelve dr. Mészöly Istvánnét, Kóbor Jánost és Bérczy Zoltánt észszerű és konstruktív javaslataikért.

K I S T Ö R T É N E T Ű N K

... ÉS A TIZENHATODIK

A szerkesztő elcsomagozott a beküldött kérdőíveken. Eltelt két hónap. Akkorra már mindenkinek beküldte - azt akarta. Ezt persze csak a szerkesztő gondolta így, aki nem ismerte az orvosi könyvtárok pszichéjét. Mert a szeptemberi kérdőívre december végén - amikor a szerkesztő az értékelő cikket is kivette az írógépéből - még egy válasz érkezett: a tizenhatodik.

A szerkesztő - aki nem ismerte a könyvtárok pszichéjét - már éppen boldog készült lenni a sok kedvező véleményről. És akkor jött a tizenhatodik...

És a tizenhatodik elmondta, hogy

először: olyan tanácsokat ad a lap, amely a vezető orvosi és gazdasági szervek ellenállásába ütközik;

másodszor: felesleges az olyan cikk, amely leírja a könyvtáros tevékenységét, amely ugyanis kötelessége;

harmadszor: érdekesebb cikkeket is közölni kell, amely az orvosokat a cikk elolvasására csábítja;

végül, de nem utolsósorban: meg kell szüntetni az egészet úgy ahogy van.

A szerkesztő le is tett arról, hogy a könyvtárok pszichéjét megismerje. -lis

Dr. Vörösi Pál

MIÉRT A SOKJEGYŰ SZÁMOKON MÚLIK

A Sporttestőbizottság megjegyzései: Olvasóink kívánságára indítjuk útjára új rovatunkat. E rovatban nem öröklérvényű megállapítások, hanem élő, vitatható könyvtári problémáknak szeretnénk helyet adni. Első vita-sorozatunkat a szakosgról indítjuk meg. Kérjük és várjuk hozzászólásaikat a hálózatunkban igen aktuális kérdéssről

Az Egészségügyi Felvilágosítási Központ könyvtárának, könyv- és folyóiratgyűjteménye mellett, különféle hazai és külföldi dokumentumok - jelentős, propagandaanyagok, stb. - képezik állományát. Mivel nyilvánvaló, nálunk is az évek óta növekvő anyag felhasználási lehetőségeinek kulcskérdése a megfelelő rendszerezés, hogy megpróbáljuk ezt a dokumentumot, amit beszállítunk. 1963. januárjában valamennyi könyvtári anyagunkat hiataloslag úgy csoportosítottuk, hogy a Magyar Főcímző lényegében az Egészségügyi Minisztérium Könyvtári Főosztálya tevékenységének a folytatása. Ez a módszer annak a gyakorlati állományát jelenti, hogy egy-egy fő témának, egy-egy miniszterium, főosztály és ezen belül egy-egy témakörnek egy-egy illetékes osztály szakfőnöke felel meg. Anyagaink jelentős része ötös számmal kezdődik, ezek a V. Közegészségügyi- és Járványügyi Főosztály munkaterületéhez kapcsolódnak. A munkaegészségügy, amely a V/2 osztály feladata, a mi archiválásunkban az 52. számot viseli. Az ipari munkaegészségügynek 521, a mezőgazdasági munkaegészségügynek 522 a száma.

Első megközelítésben közömbösnek tűnik, hogy egy állomány milyen beosztás alapján végzi rendszerező munkáját. A munka során az az elsődleges, hogy a keresett anyagok gyorsan megtalálhatók legyenek. Ha csak erre kellene ügyelnünk, megelégedettek lehetnénk rendszerünkkel. De vajon mi történik, ha az élet változó igényeinek megfelelően előbb-utóbb átszervezik

és ezzel kapcsolatban átszámossák az Egészségügyi Minisztérium főosztályait? Mi is átszámunk? Vagy megtartjuk eredeti beosztásunkat, amely többé nem tükröz valóságos szervezeti formát?

Sajnos még elvileg sem lehetünk megelégedettek archiválásunk módszerével, mert bármerre járunk a rokonintézményeknél, hasonló beosztást nem találunk. Sovány vigass, hogy az rendszer másutt is hiába keressük. A rendszer alapjait megfogadják az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ, és ezért követ a Budapesti Orvostudományi Könyvtára és újra mást az Országos Széchényi Könyvtára.

Tapasztalatcseréink alkalmából mindegyikük véleményét hallottunk. Egybehangzóan senki sem tartja tökéletesnek a maga rendszerét és ugyancsak egybehangzóan még rosszabbnak tartják a többiek archiválási módszereit...

Nem jelentéktelen azonban a dokumentálás nemzetközi vonatkozása sem. Tudjuk, hogy az Egyetemes Fideses Osztályozás /ETO/ rengeteg nehézsége ellenére is a legáltalánosabban elfogadott nemzetközi könyvtári osztályozási rendszer. A magunk részéről úgy véljük, hogy ez lehetne a központi elfogadott rendezés alapja Magyarországon is. A külföldi országok jelentős része, sokszor fenntartásokkal, de elfogadja az ETO-t, ahol viszont nem fogadják el, ott mindenütt más és más módszert alakítottak ki.

Azok az ellenvetések egy részét ismerjük. A leggyakoribb érv az, hogy az ETO nem tökéletes. De vajon melyik rendszer az? Mások szerint az orvosok nem szeretik a sok számot. Többjegyű a szám, több az elszámozási lehetőség...

Es sem jelent komoly akadályt. Az ETO első három számát az orvosi dokumentációban betűszimbólummal is helyettesíthetjük.

Ezek alapján:

- 611 = A /anatómia/
- 612 = F /fiziológia, élettan/
- 613 = E /egészségügy általában/

614 = K /közegészségügy/

615 = T /terápia/

616 = P /patológia/

617 = S /sebészet/

618 = N /nőgyógyászat, szülészeti/

Ilyenfajta jelzés alapján tehát konzultációs jel-
zése: T. 7. /615.7/ az OOKDK bővített rendszere szerint, jelzé-
se 7./K. A bőrbetegségek száma P.5./616.5/, az OOKDK szerint
19/A.

Amint a két példa is mutatja, a jelzési módokban különös
differencia nincs, talán még az is a javasolt módszer előnyé-
re szolgál, hogy a kevésbé gyakorlott könyvtárost utbaigazit-
hatja a tartalomra vonatkozó betű-szimbólum.

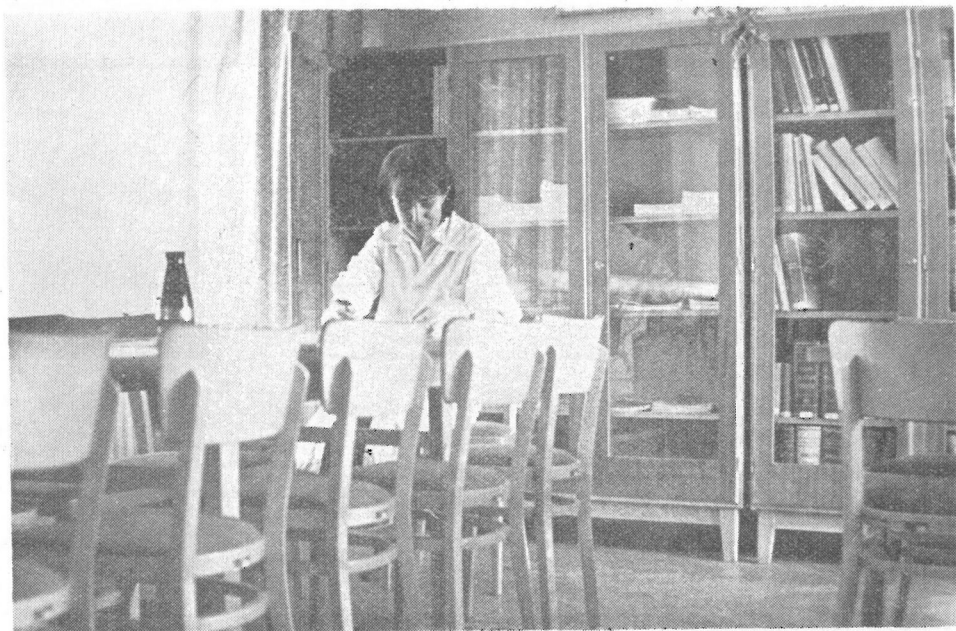
Gyakran használt ellenvetés az is, hogy az ETO nem elég
részletes. Egyes szakterületekre vonatkozóan ezt valóban
el is fogadhatjuk, de hivatkozhatunk a Debreceni Orvostudo-
mányi Egyetem Szervezési Tanszékének példájára, ahol a hi-
vatalos táblázat felsorolását saját igényeiknek megfelelően
részletesebbé tették.

Az OOKDK bővített rendszerének 116 jelzete /133 számmal
jelzett főcsoport, 83 betűvel jelzett alcsoport/ lényegében
hasonlóan fejezhető ki az ismertetett számokkal is és ebben
az esetben az anyag rendszerezése a nemzetközileg elfogadott
ETO táblázatokhoz kapcsolódik. De az ETO-nak még az is ha-
talmas előnye, hogy teljes rendszerében olyan viszonyítható
fogalmak is találhatók, amelyekkel egyetlen házirendszer
sem rendelkezik. Az egységes dokumentációs rendszer bevezeté-
se többek között az az előny is járhatna, hogy alapja
lehetne egy központilag összeállított egységes helyi szakkataló-
gus felállításának.

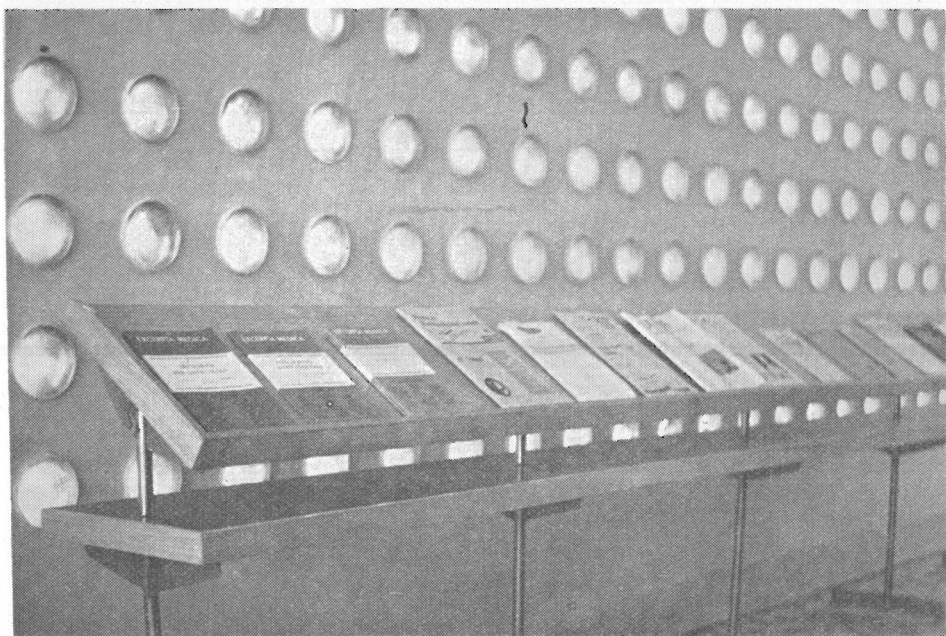
A központilag szerkesztett magyar orvosi szaklapok, vala-
mint az orvosi és egészségügyi vonatkozású könyvek, más szakte-
rületek gyakorlatához hasonlóan, közölhetnék a cikkek címe s
a könyvek fejezeteinek mellett a rendszere-
ző /ETO/ számot. Ezek segítséget nyújthatnak a könyvtárak végel-

hetnék el könnyen, kartonokra vezetve saját anyagaik, könyveik, folyóirataik rendszerezését, hanem a megángyűjtemények dssungel-jében is lehetőség nyílna egyszerű áttekintés készítésére.

Érdemes lenne ezt a kérdést nemcsak megvitatni, de olyan döntés elérését is szorgalmazni, mely alkalmazható lenne minden orvosi, egészségügyi dokumentációs egységre. A határozat megvalósítása során kiderülne, ha akadna is az orvosok közt jónéhány, aki nem szereti a számokat. Csak egy sem akad, aki ne szeretné mégjobban azt, hogy gyorsan leírja az őt érdeklő téma irodalmát.

A tatabányai TBC Gyógyintézet kis könyvtárát készen kapható
bútorzattal rendezték be.

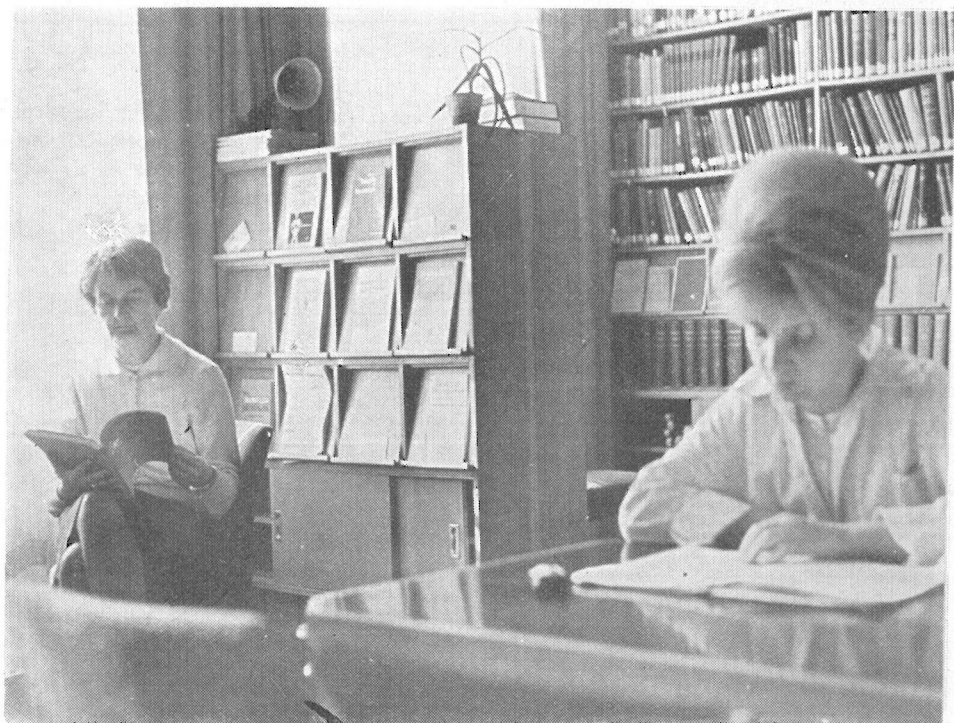

A dunaujvárosi Városi Kórház könyvtárának egyik falát üvegszemek díszítik,
előtte modern vonalú folyóirattartó

Tágas könyvtárhelyiség
32 olvasóhellyel

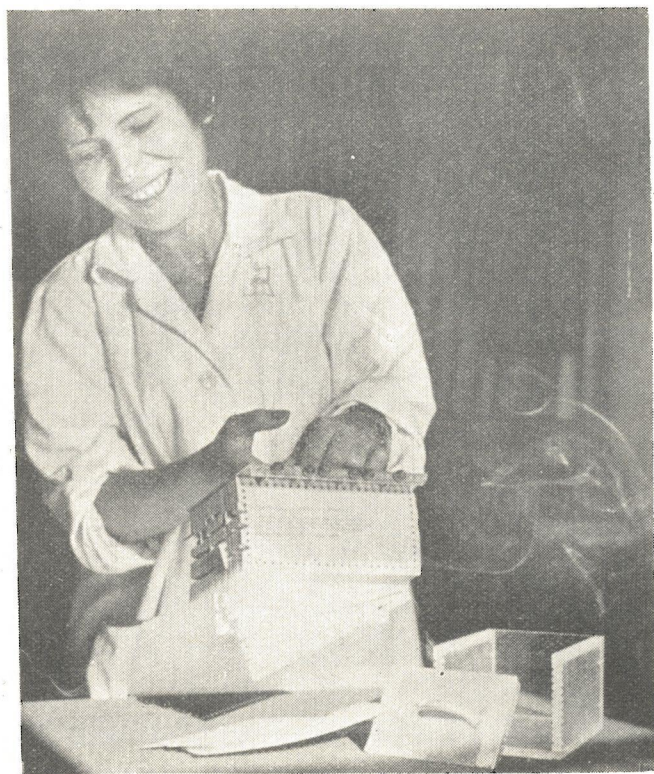
A beépített
könyvespolcok alatt
fut végig a folyóirat
tároló

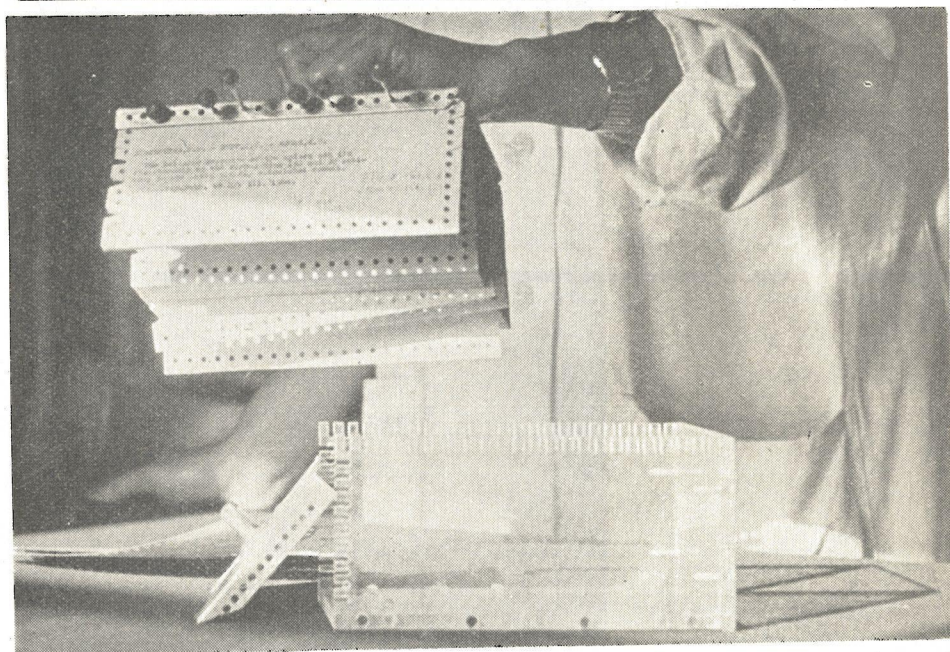
Folyóirat-szekrény,
a felemelhető tető alatti
rekeszben
a régebbi számok
helyezhetők el

Könnyű könyvkocsi
a könyvtárban belüli
szállításához

Legutóbbi számunkban
írtunk a Humán
Oltóanyagtermelő
és Kutató Intézet
lyukkártya rendszeréről.
A képek a lyukkártya
tartó dobozt és a
szelektás műveletét
mutatják be.

AZ ORSZÁGOS GYARAPODÁSI JEGYZÉK SZAKRENDSZERE

"Hozzászólásként" közöljük az Országos Gyarapodási Jegyzék szakrendszerének rövidített ETO számos beosztását. Egyben ezúton is felhívjuk könyvtárosaink figyelmét az Országos Gyarapodási Jegyzékre, amely az alábbi rendszer szerint adja közre az ország bármely könyvtárában megtalálható külföldi könyvet. Az Országos Gyarapodási Jegyzéket az Országos Széchenyi Könyvtár adja ki. Megrendelhető: Országos Széchenyi Könyvtár Bp. VIII. Pollack Mihály tér 10. Előfizetése egy évre: 300.- Ft.

Az Országos Gyarapodási Jegyzékek tételeit a Magyar Nemzeti Bibliográfia mintájára az ETO rendszeréből kialakított 300 szakcsoporton belül betűrendben közli. A szakcsoportok jelzetei az ETO számoktól némileg eltérnek, ul. a sorrend közérthetősége érdekében a főosztályok és osztályok egy- ill. kétjegyű számjelzetei zérusokkal, egységesen háromjegyű számokká egészülnek ki. /Ugyanezt a megoldást alkalmazzák közművelődési könyvtáraink szakrendi felépítésű raktáraikban./ Ugyanaz a mű - vagyis tartalom esetén - a legjellemzőbb helyen teljes címleirással szerepel, míg a többi csoportból rövid címmel utalunk a teljes címleírás helyére. Tehát a szakjelzetek sorrendje nem lehet tetszőleges, a sorrendben értékelést és ugyanakkor bizonyos fokú egyöntetűséget kell biztosítanunk. Mindamellelt felhívjuk a figyelmet arra, hogy az osztályozásra kerülő műveket csak a legszükségesebb szakcsoportokba osszuk be.

Az alábbiakban, - a leggyakoribb és legáltalánosabb esetekben - néhány utmutatást szeretnénk adni az első és másodbesorolás helyét illetően. Megjegyezzük még, hogy mikor első- és másodbesorolásról beszélünk, a megadandó szakjelzetek számát nem kívánjuk kettőre korlátozni, csupán a főleírás /első besorolás/ és szükség szerinti számú utalók /másodbesorolás/ helyét kívánjuk rögzíteni.

001 Tudomány, ismeretek Általában.

Minden szaktudományra vonatkozó művet is ezen a helyen a 001-ben gyűjtünk, de a szakvonatkozásokat első helyen a megfelelő szakhoz osztjuk be.

016 Szakbibliográfiák

019.9 Válogatott munkák bibliográfiát

Ebben a két szakcsoportban a tárgyi szempontot részesítjük előnyben. Tehát ezek a bibliográfiák teljes leírással mindig a megfelelő szakhoz kerülnek, ide csak második besorolásként.

030 Enciklopédiák, lexikonok

050 Időszakos kiadványok

058 Évkönyvek, címtárak

059 Naptárak, almanachok

Ezekbe a szakcsoportokba csak az általános lexikonok, évkönyvek, naptárak stb. kerülnek, a szaklexikonok, naptárak pedig kizárólag a megfelelő szakcsoportba nyernek besorolást.

060 Testületek, intézmények

Általános testületek, /pl. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája/ intézmények, kongresszusok, kiállítások anyaga ide sorolandó. A szakintézetek, -egyesületek, -kongresszusok, -kiállítások stb. csak a megfelelő szakba.

069 Múzeumok, muzeológia

Az általános múzeumok anyaga csak ide kerül, a szakmúzeumok első besorolásként a megfelelő szakba, másodbesorolással ugyancsak ide.

080 Gyűjteményes munkák

A heterogén tartalmú tudományos gyűjtemények gyűjtőhelye.

100 Filozófia

140M Dialéktikus materializmus

A különböző szaktudományok filozófiai vonatkozásait feldolgozó műveket első besorolással a megfelelő szakba helyezzük, ide csak másodbesorolást adunk.

- 300K Marxizmus-Leninizmus, Szocializmus, Kommunizmus.**
 Ide csoportba a marxizmusról szóló általános, ill. heterogén tartalmú műveket helyezzük. Ugyancsak itt kapnak besorolást a marxizmus-leninizmus klasszikusainak élete és művei, ezeknek esetlegesen szakvonatkozásait másodbesorolásokkal fejezzük ki. Megjegyzés: Az egyes szaktudományok marxista szempontú tárgyalása nem indokolja a 300 K-ba való besorolást, még másodbesorolással sem.
- 310 Statisztika**
 Mind az általános, mind a szaktatisztikák ide kerülnek, a szaktatisztikák szakvonatkozásait másodbesorolással fejezzük ki.
- 320 Politika**
 Az idetartozó történelmi jellegű művek főhelye a megfelelő történelmi szakcsoport, itt csak másodbesorolást kapnak.
- 331 Munka, Munkajogi.**
 A munkánegyalommal, munkatűgyel, szakszervezeti kérdésekkel, belsőéletkérdésekkel stb. foglalkozó művek főhelye. Szakvonatkozásait másodbesorolással fejezzük ki.
- 370 Novella. Öltetés**
 Az e szakcsoportba tartozó művek közül a didaktikai jellegűek elsőbesorolást itt, másodbesorolást a megfelelő szakban kapnak.
- 398 Folklor**
 A népmesék, népköltői gyűjtemények főhelyként itt, másodbesorolásként a megfelelő irodalmi szakban szerepelnek.
- 571 Öröközések**
 A régészeti gyűjtemények főhelyként itt, másodbesorolásként a megfelelő irodalmi szakban szerepelnek.
- 581 Általános műveltség. Művelődés**
- 591 Általános műveltség**

Az 582 Növényrendszertan, ill. 592/599 Állatrendszertan szakcsoportokkal való kapcsolataik esetén, az elsőbesorolás helye az 581, ill. 591, a rendszertani szakcsoportokban csak második besorolást kapnak.

608 Találmányok, újítások

Az általános gyűjtemények, a szak szerint meg nem fogható anyag gyűjtőhelye; egyébként az egyes újítások, találmányok első besorolási helye mindig a megfelelő szak itt csak másodbesorolást adunk.

617.5 Sebészeti

Az egyes szervek sebészete a 616-ba, ill. alszakjaiba kerül, ide - mégpedig csak egyszeri besorolással - az általános és a testtájak sebészettől foglalkozó munkák kerülnek.

621 Általános géptan

Csak az általános géptani problémákat, ill. az alszakokban felsorolt konkrét gépeket tárgyaló műveket helyezzük ide. Az egyes iparágak gépei gépcsoportjai a megfelelő iparágához kerülnek, ha azonban a tárgyalásnál szükségesé teszi, másodbesorolást itt is kaphatnak.

621.4 Hőerőgépek

A járművek motorjait elsőbesorolással ide helyezzük, a 629 Járművekhez másodbesorolást adunk.

631 A mezőgazdaság általános kérdései

632 Növénybetegségek. Növényvédelem

A két szakcsoportnak a 633/635 szakcsoportokhoz való kapcsolata esetén az első besorolás helye mindig a 631, ill. 632.

650 Ipar, kereskedelem szervezése és üzeme

Bármilyen szakvonatkozás esetén az első besorolás itt.

920 Egyéni életrajzok, első helyen a megfelelő szakban, másodbesorolással itt, a heterogén tartalmú csoportos életrajzok azonban főbesorolást itt kapnak.

S Z A K R E N D S Z E R

500 Természettudományok.

510 Matematika.

513/516 Geometria. Trigonometria. Ábrázoló geometria.
Analitikus geometria.

517 Analízis.

519 Kombinatorika. Valószínűségszámítás.

520 Csillagászat.

528 Földmérés.

530 Fizika.

531/533 Mechanika.

534 Hangtan.

535 Fénytan.

536 Hőtan.

537 Elektromosság.

538 Mágnesség.

539 Az anyag fizikai szerkezete. Atomfizika.

540 Kémia. Vegytan.

546 Szervetlen kémia.

547 Szerves kémia.

548 Kristálytan.

549 Ásványtan.

550 Földtan.

551 Általános és történelmi geológia.

551.4 Fizikai földrajz. Geomorfológia.

551.5 Meteorológia. Klimatológia.

552 Kőzettan.

553 Teleptan. Gazdasági földtan. Gazdasági ásványtan.

560 Őslénytan.

571 Ősrégészet.

572 Antropológia. Emberszármazástan.

574/573 Általános biológia.

575 Általános. Igények és fajtakifejlődése.

576.1/2 Az élet helyzetkezése. Az élet szerves fejlődésének folyamatai.

576.3 Mikrobiológia. Bakteriológia. Parazitológia.

577 Biokémia. Biofizika. Ökológia. Az élet és az állatok általános tulajdonságai.

578 Biológiai technika.

579 Természettudományi gyűjtemények.

580 Növénytan.

581 Általános növénytan. Növényökológia.

582 Növényrendszertan.

590 Állattan.

591 Általános állattan.

592/599 Állatrendszertan.

600 Alkalmazott tudományok.

602 Találványok. Ujítások.

610 Orvostudományok.

611 Anatómia.

612 Fiziológia.

613/614 Egészségtudomány.

615 Terapeutika. Gyógyászat.

616 Patológia.

616.1 A keletkezés rendszere és a változók patológiája.

616.2 Légzőszervek betegségei. Pulmonológia.

616.3 Emésztőszervek betegségei. Fogászat.

616.4 Nyirokrendszer betegségei.

616.5 Bőrgyógyászat. Dermatológia.

616.6 Urológia.

616.7 Mozgásszervek betegségei.

616.8 Idegbetegségek. Elmekórtan.

616.9 Fertőző és ragályos betegségek.

617 Ortopédia. Sebészet. Szemészet.

617.3 Ortopédia.

617.5 Sebészet.

617.7 Szemészet

618 Nőgyógyászat. Szülészet.

61, Állatorvostan.

S Z E M L E

Dr. Lusztig Gábor

TUDOMÁNYOS KUTATÁS LEHETŐSÉGEI KÓRHÁZBAN

A Bács-Kiskun Megyei Kórház 1965. évi évkönyvének 9-16. oldalán igen tanulmányos közlemény jelent meg dr. Lusztig Gábor főorvos tollából a kenti címmel. Az évkönyv hátlapján sok könyvtárban megvan, feltevések olvashatók figyelemért dr. Lusztig Gábor főorvos közleményén kívül Barabás Mihály könyvtáros közleményére /17-22. old./, amely a kórházi könyvtár állományának elemzéséről szól. Dr. Lusztig Gábor a kórház könyvtárának, a Bács-Kiskun megyei könyvtári alkapcsolatnak orvosi képviselője, az Országos Orvostudományi Könyvtári Tanács tagja. Közleményéből néhány általános vonatkozáson kívül a könyvtárra vonatkozó részt alább közöljük.

"A tudományos munka nem annyira az eszközökön, mint majdnem kizárólag az emberen mulik." E mondás mindannyiunk által jólismert bölcselőségű, Gajaltól származik. Technizmuson mások voltak a tudományos munka feltételei az ő idejében és mások ma, és mások a követelmények is. A technika gyors fejlődése teljesen új utakat nyitott meg az orvostudomány előtt. Új ismeretekre tettünk azért. Mígma olyan ismereteket részben új eszközökkel szereztünk, hajlamosak vagyunk Gajal bölcselését módosítani, hogy a tudományos munka elsősorban az eszközökön és másodsorban az emberen mulik. A mondat mindenképpen helytelen, bármennyire talált melegegyre fiatal és idősebb orvosokban egyaránt. Sajnos a téves nézettel gyakran találkozni, főleg kórházakban ahol az előbbiek mellett kénnen szokták hangoztatni: a mi feladatunk elsősorban a gyógyítás, a tudományos munka maradjon az egyetemeneknek és a kutatóintézeteknek. De találkozunk még egy sajnálatos dologgal is, a tudományos munka lemorogásával. Hogy annak a gyökerei hova nyúlnak vissza, nem tudni, de valami nője azt sugallja, hogy ez a lelkisimuláció, mely eszemenetesen nem általános, a kényelemszeretetről, a többletetemmel nem vállalásából, talán még bizonyos tudáshiányból

is, védekezés jelleggel fakad. De van egy másik forrás is. Amikor csaknem 10 évvel ezelőtt kineveztek főorvosnak, a tudományos munkát keztem végezni az egyik kolléga megjegyzésére a tudomány szép dolog, de ki fizeti azt meg? S ezzel el is jutottunk egy problémához, a szemlélet kérdéséhez. Egy kórházban a fiatal orvosok szemléletének, a tudományos munkához való viszonyulásának kialakulásában elsősorban az osztályvezető főorvos és másodsorban az igazgatóság a felelős. A főorvos ambíciójánál előbb-utóbb átragad a másodorvosra is, az ugyanazt szeretné azra is, ha az osztályvezető a tudományos munkát lenézi. Sajnos ilyenről is találkozunk. Mit várhatunk ettől egy fiatal orvostól, ahol a főorvos a fiatal kolléga igyekezetét állandóan gátolja? Nyilván nem ugyanazt mint ahol az osztályvezető maga is lelkes híve a tudományos munkának. Az ilyen kijelentésből a tudományt ugyanis csak kifelé zárják, mivel leszek boldogabb, ha lesz egy dolgozatom?, a protekcióval többet érök, mint S tudományos dolgozattal, ki honorálja azt ha írok egy közleményt? stb., az esetleg igyekvő fiatal kollégákban az emberek legtöbbszörrel előbb-utóbb jó talajra találnak. Természetesen helytelen szemlélet az, ha a mindennapi való dolgozatírást hajszoják. Meg kell találni a helyes utat, melyet Bacon így fogalmazott meg: "Books must follow science, and not science books." Időnként találunk a mindennapi kurzív munka mellett arra is, hogy egy-egy dolgozatban némelyekben, tudományos jelleggel elmélyülhessünk...

Kórházunknak 3 éve van függetlenített könyvtárosa. Kapcsolatunk az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központtal és a Széchényi Könyvtárral igen jó. Célunk az volt, hogy könyvtári hálózatunkat ha nem is egyetemi, de azt megközelítő szintre fejlessük, azt szervezettsége az egyetemi könyvtár szervezettségétől is ne érje. Könyvtárunkat egy szakfőorvos patronálása mellett egy szakképzett könyvtáros vezeti. Előreláthatólag 1966-ban 1 segédkönyvtárosi állást is biztosítani tudunk könyvtárunk számára. Könyvtárunk könyvtárszáma 3100 kötet. A könyvtár gyűjtőköré elsősorban a fennálló osztályoknak megfelelő szakokra terjed. Könyvtárunknak 1965. évre előfizetett folyóiratállománya 150 db, melyből 40% tőkés országból, 35, illetve 25%-a Magyarországból és a népi demokráti-

Ellátásában saját könyvtára részére válogat és a könyv-
műveket külön jegyzékbe foglalja. A jegyzéket közvet-
lenül a Főlép példányokat felajánló orvosi könyvtár
címére küldi meg. A 2 db duplumjegyzéket kísérlével -
lel - feltüntetve a körzésben résztvevő tagkönyvtárak
nevét, címét és sorrendjét - megküldi a tagkönyvtáraknak
azzal, hogy válogatán és az igények feltüntetése után
körzésük tovább. Az utolsó tagkönyvtár a jegyzéket végül
visszaküldi az illetékes alközpontnak, amely azt továbbit-
ja a főlép példányokat felajánló könyvtárhoz.
A jegyzőket akkor is feltétlenül el kell juttatni a fel-
ajánló könyvtárnak, ha a jegyzékben foglaltakra egy
könyvtár sem tart igényt!

b/ A körzési határidőket pontosan be kell tartani!

3. A hálózatról beérkező igények kielégítése után a főlép p-
dányokat felajánló könyvtárak statisztikát kell készítenie
a következő adatokkal: a jegyzéken feltüntetett könyvekből
és folyóiratokból hány darabot igényelték és mennyi maradt
vissza. /Pl. folyóiratok esetében ha teljes kötött évfolyam,
akkor 1 db, ha nem kötött akkor 6, 12 stb db, számványszám
esetében a darabszám./ Emellett egy saját munkapéldányon
kibuzsa pontos sorrendben a kigényelt műveket és a jegyzé-
ket a statisztikai számadatokkal együtt megküldi az
OOKDK-nak.

Az OOKDK ezek birtokában felveszi a kapcsolatot a Kultúra
Kulkereskedelmi Vállalattal és igyekszik a külföld számára ér-
tőkes, ill. elhelyezhető anyagokat felajánlani. Az exportból
befolyó összeget - részben devizaforint, részben folyóforint
- a Kultúra az illető orvosi intézmény számláján írja jóvá.

E körlevél kibocsátását az tette szükségessé, hogy egyre
nagyobb az érdeklődés a főlép példányok iránt, továbbá, hogy
a legutóbbi könyv- és folyóiratrevíziók kapcsán majdnem min-
den könyvtárban kivonandó főlép példányok gyűltek fel.

Miután a raktározás mindenütt komoly problémát jelent, ezért
a körlevélben leírt munkafolyamatok és határidők pontos betartá-
sát kérjük.

A KÖTELTLEN FOLYÓIRATOK LELTÁROZÁSÁRÓL

/Körlevél, 1966. I. 30./

A 20.079/1965. IM.N. számú tájékoztató közlemény /IM.N.1965.4./ kimondja, hogy a szakfolyóiratokat leltárba kell venni függetlenül attól, hogy azok bekötésre kerülnek-e vagy sem.

Ezentúl tehát az orvosi könyvtári hálózatban minden olyan folyóiratévfolyamot leltárba kell vennünk, amely befejeződött /azaz utolsó száma és indexte megérkezett/ még akkor is, ha valami ok miatt az évfolyam nem teljes. Pl. egy-egy szám nem érkezett meg vagy évközlében elveszett stb. Ilyenkor igyekeznünk kell a hiányzó számokat reklamáció, apartérendelés, dupluseszere akció révén megszerezni és csak akkor köttetünk, amikor az évfolyam számainak legalább 2/3-a birtokunkban van, a többi szám beszerzése pedig reménytelennek látszik. Ha egy-egy folyóiratévfolyamból csak 1-2 szárványzattal rendelkezünk, azt nem leltározzuk.

A bekötött folyóiratok leltározásáról már előzőleg intézkedés történt, könyvtáraink végre is hajtják folyamatban. Azokban a könyvtárakban, ahol a folyóiratok bekötetésére azonnal, az év utolsó száma illetve az index megérkezése előtt lehetőség van, a leltározást csak a kötetés után kell elvégezni. Ebben az esetben a folyóirat értékeként az előfizetési ár és a bekötési költség együttes összege kerül az ÁR rovatba, mint a folyóirat értéke. Azokban a könyvtárakban, ahol egyáltalán nem vagy csak későbbi időpontban kerül sor a folyóiratok kötésére, ez az eljárás nem alkalmazható. Itt be kell tehát leltározni a folyóiratot kötetlenül, az előfizetési ár értékében. Az alábbiakban egyszerű eljárást ismertetünk, amely megkönnyíti az utólagosan bekötött folyóiratok kötési költségeinek elszámolását.

A kötetkötőanyag végösszegének mindig egyeznie kell az összes, a könyvtár birtokában levő folyóirat előfizetési árának és bekötési költségeinek együttes végösszegével /a könyvtár létesítési és működési költségeivel kiegészítve/.

A bekötetlen folyóiratot úgy leltározzuk, mint a bekötöttet azzal a különbséggel, hogy a kötet helyére az évfolyam száma, azaz: kerül, az ÁR rovatba pedig csak az előfizetési összeg. Amikor az évfolyamot utólagosan bekötöttjük, a bekötési költséget utólag vonatjuk a leltárkönyvbe. Ez többféle módon történhet, könyvtáraink munkájának megkönnyítése céljából az előbbi módot javasoljuk.

Egy tételben elszámolt kötési költség bevezetésénél a követ-
kező leltári számot használjuk fel. Megjegyezzük, ez csak a kö-
tési költség száma és nem a folyóirat leltári száma! Felíratot-
tjuk a leltározás dátumát, majd a "szerző és cím" rovatba beír-
juk azokat a leltári számokat, amelyek a leltározásra kerülő
bekötött folyóiratok előzetes leltári számai. A kötet rovatba
csak írunk. Gyakran előfordul, hogy a kötési darabszám nem
egyeszik a kötetlen folyóiratévfolyam darabszámával. Pl. ha a
Münchener Medizinische Wochenschriftet kötetlenül kell lei-
tározunk, a darabszám - mivel egy évfolyamot leltározunk - 1.
Bekötve azonban gyakran 2 vagy 3 darab lesz egy évfolyamból,
így könnyebb a kezelése. Állományunk ebben az esetben 1 vagy
2 kötettel növekszik. A "kötet" rovatba tehát annyi darabot
írunk, amennyi a folyóirat kötési darabszámának és a már elő-
zetesen beoltározott évfolyam darabszámának a különbözete.
Előfordulhat, hogy több évfolyamot utólag 1 kötetbe kötöttünk.
Pl. Egészségügyi Közlönyöket.

Állományunk darabszáma ilyenkor csökken. Megoldása: piros
tintával a kötet rovatban megjelöljük az eredeti kötetszám és
a kötési kötetszám kötti különbségét.

A beszerzés módja rovatba kerül a könyvkötőszót vagy a
könyvtűző neve és számlaszáma. Az ár rovatba a számla vég-
összege kerül, a jegyzet rovatba az egy kötetre eső átlagos ár.

Ezzel azonban még nem ért véget az elszámolás munkája.
Törlés esetén tudnunk kell a folyóirat teljes értékét.

A kötetlen folyóiratok leltári száma - a jegyzet rovatban - tehát hivatkoznunk kell a kötés leltári számára. Ugyanitt kell feltüntetnünk az érték növekedését is, a kötési költség jegyzet rovatában feltüntetett átlagárát és azt is, hogy hány kötettel többre illetve kevesebbe kötötték a folyóiratfolyamatot.

Pólda kötetlen folyóiratok leltározására

Leltári szám	Kötet	A könyv sorszáma, címe	Kötet	Beszerzés módja	Ár Ft	Raktári jelzet	Jegyzet
101.	1963. I. 25.	Münchener Medizinische Wochenschrift /1964/	1	Vétel	370	F 18	L. még 154 + 1 kötet 60.-
102.	1963. I. 30.	Egészségügyi Könyv 13/1963/	1	Vétel	24 -	F 25	L. még 155 - 1 kötet 41.-
103.	1963. I. 30.	Egészségügyi Könyv 14/1964/	1	Vétel	24 -	F 25	L. még 155 - 1 kötet 41.-
104.	1965 II. 2.	Fogorvosi szemle	1	Vétel	100 -	F 74	L. még 156 30.-

Később kötött folyóiratok leltározására

Leltári szám	Kötet	A könyv sorszáma, címe	Kötet	Beszerzés módja	Ár Ft	Raktári jelzet	Jegyzet
154.	1966. II. 28.	42,58,72,81, 93,101	+ 3	Nyomda- ip.V. 1011 szala	360 -		60.- átlagár
155.	1966. II. 28.	62,74,89,102, 103,124	- 3	Kis ki- adás 1012 szala	246 -		41.- átlagár
156.	1966. II. 28.	36,73,84,96, 104, 128	0	Nyomda- ip.V. 1013 szala	180 -		30.- átlagár

KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS KÖLTSÉGEI. Több könyvtárosunk kérésére az alábbiakban közöljük a Művelődésügyi miniszter 126/1963 M.M. számú utasítását, amelynek 9§. /1/ bek. a könyvtárközi kölcsönzés költségeiről intézkedik. A Művelődésügyi miniszter az Egészségügyi miniszterrel egyetértésben rendelkezik az ország könyvtárainról, tehát az alábbi utasítás értelemszerűen az orvosi hálózat könyvtáira is vonatkozik.

"9 §.

/1/ A könyvtárközi kölcsönzés során a kiadvány szállításának költségeit ... a küldő könyvtár viseli."

GYORSTÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLAT. Az OOKK az egyéni szakirodalmi tájékoztatási igények kielégítésére 1966. év folyamán megszervezi a gyorstájékoztató szolgálatot.

Az előreláthatóan 1966. június 1-én meginduló szolgáltatás keretében az igénylők rendszeresen és azonnal megkapják az általuk kiválasztott témából megjelent külföldi folyóirat cikkek bibliográfiai adatait /a szerzők neve, a közlemény címe, a folyóirat címe, kötet-, füzet- és oldalszám, megjelenés éve és a dokumentum lelőhelye/. Minden egyes cikkről témánként sor-számozott és szakozott, A/6/74 - 105 mm/ méretű kartonlapot kapnak postán az előfizetők, amelyek lerakva, bibliográfiai gyűjteményként is felhasználhatnak.

Az OOKK 1966-ban - kísérletképpen - egyelőre mintegy 30 témából tervezi a gyorstájékoztatást; 1967-től jelentősen növekszik a figyelt témák száma.

A témák kiválasztása az előfizetők igényei alapján történik.

Az egy-egy témából kiküldött kartonok száma előre nem határozható meg, mert az a megjelent közlemények számától függ, ezért a gyorstájékoztató szolgálat témánként egységes előfizetési díjért rendelhető meg.

Kérjük Könyvtárosainkat, hogy hívják fel az az olvasók figyelmét a szolgáltatásra, amelyről az OOK részletes ismertetést is kiad.

RÓLUNK. Az Országos Könyvtári és Dokumentációs Tanács 1965 november 26.-i ülésén értékelte a könyvtári szakaszító helyzetét.

Az Orvosi Könyvtárról a következő értékelés hangzott el:

A hálózati központ megalakulása óta a módszertani munka megszervezése után hamarosan megindult a folyóirat /1961-ben/, mint a központ módszertani munkájának szervező központosítója. A lap célját a szerkesztőség a következőképpen foglalta össze: "A kiadvány célja, hogy tájékoztassa a hálózat könyvtárosait; a/ a könyvtári és dokumentációs módszerekről, b/ az egyes orvosi könyvtárak működéséről, problémáiról, c/ külföldi orvosi könyvtárakról, az orvosi könyvtárak működésének fontosabb eseményeiről, módszereiről, d/ egyéb könyvtárak, elsősorban a kórházakban működő betegkönyvtárak, működéséről, helyzetéről." A folyóirat megindulásakor inkább a könyvtári munka alapismereteinek közvetítése volt a cél.

Később bővült a tematika, igazodva a könyvtárosok fejlődő szakmai érdeklődéséhez. A szerkesztőség és az olvasók egyhangzó véleménye szerint a kiadványt a hálózat könyvtárosai szívesen kézikönyvként használják, új könyvtárosok betanításában a folyóirat egyes számait kiemelten sok tudják használni.

A folyóirat fejlődésének egyik biztosítéka, hogy maga a szerkesztőség is igényes kritikával nézi saját kiadványát.

A szerkesztőség véleménye szerint is a folyóirat még mindig eléget a nagyobb könyvtáraknak és eddig kevés cikk foglalkozott a dokumentáció kérdéseivel. - A lap egyen olvasói azt szeretnék, ha a folyóirat egyben kapcsolatot is jelentene az orvosi könyvtári hálózat és a könyvtárügy egésze között. Javasolják, hogy a hálózat szempontjából is lényeges, általános könyvtárügy kérdésekről az Orvosi Könyvtáros is tájékoztassa olvasóit, esetleg a megfelelő cikkek átvételével, vagy részletes ismertetésével. Ezzel függ össze az a kívánság is, amely a szemle rovat bővítését, a külföldi szakirodalom bővebb ismertetését esetleg tematikus szemlek készítését javasolja. Általános panasz a nyomdai kapacitás szűkös volta, és a sokszorosítás genge minősége.

Felhívjuk figyelmüket, hogy - hagyományainkhoz híven - az év utolsó számában NÉV- ÉS SZAKMUTATÓ-t jelentetünk meg, amely két évfolyam cikkeit tartalmazza, az ötödik, 1965-ös és a hatodik 1966-os évfolyamét.

